

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Viktor Doseděl

IMIGRAČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

Vedoucí práce: Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedeníh pramenů a literatury.

V Olomouci dne .....

Podpis: .....

Rád bych poděkoval Mgr. Štefanu Chudému, Ph.D. za vedení mé diplomové práce a rady, které mi poskytl. Děkuji také všem respondentům dotazníkového šetření za jejich spolupráci a v neposlední řadě patří poděkování i mé rodině za podporu během celé doby mého studia.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Viktor Doseděl
Ústav:	pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Imigrační politika České republiky
Název v angličtině:	Immigration Policy of the Czech Republic
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá vývojem české imigrační politiky od roku 1990 do roku 2011. Popisuje fenomén imigrace v České republice. Věnuje se také institucionálnímu rámci imigrační politiky a integrační politice. Praktická část diplomové práce pomocí dotazníkového šetření zjišťuje postoje obyvatel Olomouckého kraje k cizincům.
Klíčová slova:	imigrace, imigrační politika, Česká republika, integrace, postoje, dotazník
Anotace v angličtině:	Diploma thesis deals with the development of Czech immigration policy. It describes the phenomenon of immigration in the Czech Republic. Thesis also focuses on integration policy and main actors of immigration policy. The practical part identifies attitudes of the population of the Olomouc region towards foreigners by the questionnaire survey.
Klíčová slova v angličtině:	immigration, immigration policy, the Czech Republic, integration, attitudes, questionnaire
Přílohy vázané v práci:	2
Rozsah práce:	84 s.
Jazyk práce:	čeština

Obsah

Úvod	7
I. Teoretická část	9
1 Fenomén imigrace a Česká republika	10
1.1 Definice migrace	10
1.2 Typologie migrace	10
1.3 Cizinec	11
1.4 Nejdůležitější statistické ukazatele	14
1.5 Dopady migrace	17
1.6 Přístup obyvatel ČR k cizincům z hlediska historie migrací	20
2 Imigrační politika České republiky	22
2.1 Vymezení imigrační politiky	22
2.2 Historický vývoj imigrační politiky	22
2.3 Období vývoje imigrační politiky ČR	26
2.3.1 Období let 1990 – 1992	26
2.3.2 Období let 1993 – 1998	27
2.3.3 Období let 1999 – 2002	28
2.3.3 Období od roku 2003 do současnosti	29
3 Institucionální rámec imigrační politiky ČR	36
3.1 Vláda ČR	36
3.2 Ústřední orgány státní správy ČR	37
3.2.1 Ministerstvo vnitra	37
3.2.1.1 Správa uprchlických zařízení	37
3.2.1.2 Policie ČR	38
3.2.2 Ministerstvo práce a sociálních věcí	40
3.2.3 Ministerstvo průmyslu a obchodu	40
3.2.4 Ministerstvo zahraničních věcí	40
3.2.5 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	41
3.2.6 Ministerstvo pro místní rozvoj	41
3.2.7 Ministerstvo financí	41
3.2.8 Ministerstvo spravedlnosti	42

3.3 Meziresortní orgány	42
3.3.1 Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci	42
3.3.2 Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic	42
3.3.3 Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců	43
4 Integrační politika	44
4.1 Vymezení integrační politiky	44
4.2 Modely integrace	44
4.3 Fáze vývoje integrační politiky	46
4.3.1 První fáze	46
4.3.2 Druhá fáze	46
4.3.3 Třetí fáze	47
4.3.4 Čtvrtá fáze	47
4.4 Integrace azylantů	49
4.5 Občanství ČR	50
II. Praktická část	52
5 Výzkum – Postoje české veřejnosti k cizincům	53
5.1 Cíl výzkumu	54
5.2 Metoda získání dat	54
5.3 Výzkumný vzorek	55
5.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření	55
5.5 Interpretace a shrnutí výsledků výzkumu	72
Závěr	74
Seznam literatury a zdrojů	75
Seznam tabulek a grafů	81
Seznam zkratk	83
Seznam příloh	84

Úvod

Migrace je celosvětovým fenoménem. V současnosti ze svých zemí původu odcházejí největší počty lidí, a to z několika příčin např. ekonomických, sociálních, náboženských, politických, ale stále častěji také z environmentálních důvodů. Do zahraničí tedy lidé míří, aby získali práci, za svými rodinnými příslušníky, za kvalitnější zdravotní péčí, za vzděláním, zkrátka za příznivějšími životními podmínkami.

Evropský kontinent byl v historii tradičně emigračním regionem. Tato se situace se v průběhu 20. století značně změnila a do Evropy začali proudit přistěhovalci. Česká republika (dále jen ČR) ale v minulém století nebyla vyhledávanou zemí pro migranty. Za výjimku můžeme považovat příchod řeckých politických uprchlíků a také zahraničních pracovníků ze socialistických zemí v rámci tzv. internacionální pomoci. Až po pádu železné opony zaznamenáváme zvýšený zájem cizinců o naši republiku. Postupně se mění ze země tranzitní, kudy migranti pouze procházejí do jiných států, na zemi imigrační. Na počátku 21. století se ČR stala atraktivním a vyhledávaným cílem migrantů, počty cizinců zde rostly nejrychleji v rámci zemí OECD. Orgány státní správy proto musely zareagovat a začaly vytvářet právní předpisy upravující mezinárodní migraci.

Cílem této diplomové práce je popsat vývoj imigrační politiky na území ČR od roku 1990 do roku 2011 a také analyzovat důležité legislativní dokumenty, které ČR přijímá pro oblast imigrační problematiky.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se v první kapitole věnujeme fenoménu imigrace v ČR. Nejprve uvádíme definici migrace a jednu ze základních typologií migrace. Vysvětlíme také pojem cizinec, protože takto přistěhovalce pojmenovává český právní řád, a rozlišíme jednotlivé kategorie cizinců pobývajících na území. Naši pozornost zaměříme na to, kolik imigrantů zde pobývá legálně i nelegálně, kolik jich zde pracuje či studuje a na další základní statistická data. Nakonec rozebereme dopady mezinárodní a migrace a přístupy českých občanů k cizincům v souvislosti s historií migrace.

Druhá kapitola se zaměřuje imigrační politiku ČR. Po vymezení tohoto pojmu představíme vývoj politiky týkající se přistěhovalectví v Československu, tedy v letech 1918 – 1989. Následně se budeme zabývat rozvojem české imigrační politiky v jeho čtyřech etapách charakterizováním důležitých legislativních opatření. Důraz klademe zejména na poslední období, kdy byly přijaty významné novelizace zákonů o pobytu cizinců a o azylu.

Institucionálním rámcem české imigrační politiky se zabývá následující kapitola. Popisujeme kompetence poradních orgánů Vlády ČR, zmocněnkyně vlády pro lidská práva, ústředních orgánů státní správy a dalších meziresortních orgánů. Naše pozornost se zaměří zvláště na gestora pro oblast mezinárodní migrace a azylu v ČR – Ministerstvo vnitra.

Čtvrtá kapitola rozebírá politiku integrace cizinců v ČR. Nejdříve definujeme pojem integrační politika. Uvedeme její čtyři dimenze a nastíníme základní modely začleňování cizinců do majoritní společnosti: diskriminační, asimilační a multikulturní. Popíšeme fáze vývoje této politiky a základní koncepční dokumenty. Zvláštní podkapitoly se věnují integraci azylantů a nabývání státního občanství ČR cizinci.

V praktické části pomocí kvantitativního výzkumu zjišťujeme postoje českých občanů k cizincům. K výzkumu nás inspirovaly poznatky z první kapitoly, kde uvádíme, že Češi v posledních staletích k cizincům přistupovali s nedůvěrou a mají o nich negativní, stereotypní představy. Pomocí dotazníkového šetření, které se realizovalo na území Olomouckého kraje, jsme ověřovali, jaké jsou postoje českých obyvatel k přistěhovalcům v současnosti.

Motivace autora k výběru imigrační politiky jako tématu diplomové práce vychází z jeho dlouhodobého zájmu o problematiku přistěhovalců. Svou bakalářskou práci s názvem *Imigrační politika Evropské unie* věnoval mezinárodní migraci do prostoru evropského kontinentu z pohledu právních předpisů, které přijímají orgány Evropská unie.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Fenomén imigrace a Česká republika

V první kapitole si nejprve budeme definovat pojmy migrace a cizinec. Rozlišíme jednotlivé kategorie cizinců, kteří pobývají v ČR, a představíme typologii migrace, jež poukazuje na příčiny mezinárodních migrací. Budeme se věnovat základním statistickým ukazatelům o cizincích v ČR. Dále posoudíme dopady imigrace a vysvětlíme přístupy obyvatel ČR k cizincům, které se utvářely z hlediska migračních procesů v historii.

1.1 Definice migrace

Pojem migrace vychází z latinského slova migratio – stěhování. Čermák a kol. (2003, s. 305) definují migraci ze sociologického hlediska jako „*prostorové přemísťování obyvatelstva, [které] obvykle souvisí se změnou trvalého bydliště. Migrace vnitrostátní probíhá mezi územími jednoho státu (za prací, do málo osídlených krajín, z vesnice do města), migrace mezistátní přes hranice státu, což se projevuje přírůstky a úbytky obyvatel i přenášením kulturních zvyklostí (akulturace). Mezistátní migrace může být imigrací (přistěhovalectvím) nebo emigrací (vystěhovalectvím)*“.

1.2 Typologie migrace

Henig (2007) popisuje, že existuje několik členění migrace, protože autoři často používají vlastní typologii. Migraci lze obecně rozdělit podle základních kritérií takto:

1) kritérium lokalizace

- a) migrace mezinárodní – pokud dochází k přesunu obyvatel mezi státy, dále se může dělit na migraci kontinentální či mezikontinentální,
- b) migrace vnitřní – dochází-li k ní uvnitř státu, dále ji lze specifikovat na migraci regionální či lokální,

- 2) kritérium příčiny
  - a) dobrovolná – akt vědomé svobodné volby, řadíme sem migraci pracovní, migraci za účelem sjednocení rodiny, za účelem studia atd.,
  - b) nedobrovolná – migraci předchází vynucené rozhodnutí opustit své místo pobytu z důvodů politických, náboženských, environmentálních atd., tento typ můžeme rozlišit na:
    - i. migraci vyvolanou nerovnými mocenskými vztahy mezi lidmi např. v období válek nebo v důsledku sociálního inženýrství,
    - ii. migraci způsobenou environmentálními hrozbami (hladomor, sucho, povodně, epidemie),
- 3) kritérium časovosti
  - a) trvalá migrace,
  - b) dočasná migrace.

1.3 Cizinec

V souvislosti s mezinárodní migrací do ČR přicházejí imigranti neboli přistěhovalci. Český právní řád hovoří o imigrantech jako o cizincích. Cizincem je podle § 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců „*fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie*“. Rozeznáváme specifické skupiny imigrantů, a to žadatele o mezinárodní ochranu, azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany.

Žadatelem o udělení mezinárodní ochrany se podle § 2 odst. 5 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu „*rozumí cizinec, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu, nebo cizinec, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě Evropské unie, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování. Postavení žadatele má po dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany a po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí ministerstva podle zvláštního právního předpisu, má-li tato žaloba odkladný účinek*“. Azylantem je potom podle § 2 odst. 6 zákona o azylu „*cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu*“. Osoba požívající doplňkové ochrany je uvedena v § 2 odst. 7 zákona o azylu jako „*cizinec, který nesplňuje důvody pro udělení azylu podle tohoto zákona, ale byla mu udělena*

doplňková ochrana, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany“.

Podle Českého statistického úřadu (2011) rozeznáváme několik kategorií cizinců pobývajících na území ČR, které jsou rozděleny do tří skupin.

1) **Občané zemí EU**, Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska (souhrnně označováni jako občané EU) a jejich rodinní příslušníci:

- a) Občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci, kteří jsou občané EU, bez potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu – mohou v ČR pobývat přechodně pouze na základě průkazu totožnosti nebo cestovního dokladu. Pokud plánují pobyt delší než 30 dní, musí do 30 dní od vstupu na území ČR nahlásit místo pobytu na Policii ČR (nebo u ubytovatele).
- b) Občané zemí EU s potvrzením o přechodném pobytu a jejich rodinní příslušníci, kteří nejsou občané EU, s povolením k přechodnému pobytu formou pobytové karty – občan EU nemá povinnost požádat o toto potvrzení, ale usnadňuje mu jednání s úřady a jinými institucemi v ČR. Jeho rodinní příslušníci musí na Ministerstvo vnitra ČR podat žádost o povolení k přechodnému pobytu.
- c) Občané zemí EU a jejich rodinní příslušníci s povolením k trvalému pobytu – občané EU a rodinní příslušníci občana EU získají oprávnění k trvalému pobytu po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu v ČR. Cizinec, který je alespoň jeden rok rodinným příslušníkem občana ČR, anebo občana EU s povolením k trvalému pobytu v ČR, dosáhne po dvou letech nepřetržitého přechodného pobytu na oprávnění k trvalému pobytu.

2) **Občané zemí mimo EU**, Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska (občané třetích zemí):

- a) Občané třetích zemí pobývajících v ČR krátkodobě (do 90 dnů) bez víz – pokud tak stanoví nařízení EU¹, mezinárodní smlouvy, nařízení vlády ČR nebo § 18 zákona o pobytu cizinců.

---

¹ Nařízení Rady (ES) č. 539/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni.

- b) Občané třetích zemí pobývající v ČR na základě krátkodobých víz do 90 dní – seznam těchto zemí, jejichž státní občané musí mít tento druh víz, stanovuje výše uvedené nařízení.
  - c) Občané třetích zemí pobývající v ČR na základě dlouhodobých víz nad 90 dní – víza mají maximální platnost šest měsíců a nelze je prodloužit.
  - d) Občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu – toto povolení navazuje na dlouhodobá víza, lze prodloužit a vydává se i na delší dobu než jeden rok. O povolení mohou podle zákona o pobytu cizinců žádat i cizinci na zastupitelském úřadu ČR bez nutnosti pobytu v ČR na dlouhodobé vízum.
  - e) Občané třetích zemí s povolením k trvalému pobytu – obecně po pěti letech nepřetržitého pobytu na území ČR, kdy zároveň obdrží právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropském společenství. O trvalý pobyt mohou občané zemí mimo EU požádat po čtyřech letech přechodného pobytu po udělení mezinárodní ochrany nebo bez zřetele na přechodný pobyt z humanitárních nebo dalších důvodů hodných zvláštního zřetele.
  - f) Cizinci s uděleným azylem, který rozměrem práv a povinností koresponduje s trvalým pobytém.
  - g) Cizinci s udělenou doplňkovou ochranou, která se přiznává cizinci nesplňujícímu podmínky pro udělení azylu, ale jsou zjištěny důvodné obavy z jeho návratu do země původu. Doplňková ochrana odpovídá trvalému pobytu s výjimkou délky oprávnění k pobytu.
  - h) Cizinci pobývající v ČR v rámci dočasné ochrany, která jim má poskytnout dočasné útočiště po dobu kritické situace v jejich zemi původu (např. ozbrojený konflikt).
- 3) **Ostatní cizinci** (bez ohledu na státní příslušnost):
- a) Žadatelé o mezinárodní ochranu – před následováním a hrozící újmou. Požádat mohou také občané EU, avšak jejich žádosti se nevyhoví.
  - b) Žadatelé o dočasnou ochranu – podle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců.
  - c) Nelegálně pobývající cizinci v ČR.

Přehledné znázornění kategorií cizinců podle účelu pobytu na území ČR nabízí příloha č. 1.

1.4 Nejdůležitější statistické ukazatele

Počet cizinců

Podle Českého statistického úřadu (2011) dosáhl ke dni 31. prosince 2010 počet legálně usazených cizinců na území ČR 426 423 osob, z toho bylo 2 132 azylantů, 188 952 cizinců mělo povolení k trvalému pobytu a 235 339 cizinců mělo oprávnění k dlouhodobému pobytu nad 90 dní. Nejvíce byli zastoupeni občané Ukrajiny (124 339 osob), Slovenska (71 780 osob), Vietnamu (60 301 osob), Ruska (30 203 osob) a Polska (18 242 osob). Z uvedených údajů vyplývá, že cizinci mají asi 4 % podíl na počtu všech obyvatel ČR. Přistěhovalců pocházejících ze zemí EU je asi 32 % z celkového počtu cizinců.

Odepření vstupu cizincům na území ČR

V roce 2010 Policie ČR odepřela vstup na území republiky² 333 cizincům na vnější schengenské hranici, tzn. na mezinárodních letištích. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Ruska (55 osob), Turecka (32 osob) a Makedonie (24 osob) a také 27 uprchlíků bez platných víz (Zpráva, 2011).

Žadatelé o mezinárodní ochranu v České republice

ČR od svého vstupu do EU registruje sestupnou tendenci počtu žádostí o mezinárodní ochranu. V roce 2010 podalo tento typ žádosti 833 cizinců, nejčastěji státní příslušníci Ukrajiny (115 osob), Mongolska (96 osob) a Běloruska (56 osob). ČR udělila azyl 125 žadatelům, nejvíce z Myanmaru (43 osob), Ruska (18 osob) a Ukrajiny (11 osob). Doplnkovou ochranu Ministerstvo vnitra udělilo 104 cizím státním příslušníkům, nejvíce z Uzbekistánu (18 osob), Ruska (17 osob), Iráku (14 osob) a Kuby (11 osob) (ibid.).

---

² V souladu s ustanovením § 9 zákona o pobytu cizinců.

Vzdělávání cizinců

Nyní uvedeme podle Českého statistického úřadu (2011) počty dětí, žáků a studentů s cizí státní příslušností, kteří navštěvovali české školy ve školním roce 2010/2011. V mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách tvoří okolo 1,5 % všech studujících, na konzervatořích 3,8 % a na vysokých školách 9,5 % studentů.

Mateřské školy

Celkový počet dětí-cizinců navštěvující mateřské školy dosáhl počtu 4 233, nejčastěji pocházejí z Vietnamu (1 149 osob), Ukrajiny (1 030 osob), Slovenska (648 osob) a Ruska (306 osob).

Základní školy

Celkem 14 109 cizinců docházelo na základní školy, nejvíce občanů Ukrajiny (3 262 osob), Vietnamu (3 066 osob), Slovenska (2 905 osob) a Ruska (1 211 osob).

Střední školy

Střední školy studovalo 8 458 cizinců, nejčastěji občanů Vietnamu (2 298 osob), Ukrajiny (2 001 osob), Slovenska (1 540 osob) a Ruska (746 osob).

Konzervatoře

Na konzervatořích se vzdělávalo 136 cizích státních občanů, nejvíce Slováků (52 osob), Ukrajinců (20 osob) a Rusů (17 osob).

Vyšší odborné školy

Celkem 426 cizinců studovalo na vyšších odborných školách především umělecké, zdravotnické a ekonomické obory a také gastronomii, hotelnictví a turismus. Nejčastěji se jedná o státní příslušníky Slovenska (220 osob), Ukrajiny (84 osob), Ruska (36 osob) a Kazachstánu (14 osob).

Vysoké školy

Nejvíce cizinců studovalo na vysokých školách, a to 37 688. Zájem mají o obory lékařské, farmaceutické, zdravotnické, technické a ekonomické. Nejčastěji mají státní občanství Slovenska (24 371 osob), Ruska (2 545 osob), Ukrajiny (1 456 osob) a Kazachstánu (805 osob).

Státní občanství

Státní občanství ČR bylo uděleno 1 324 cizincům, z toho v 73 případech azylantům v ČR. Udělením získalo občanství nejvíce státních příslušníků Ukrajiny (391 osob), Polska (63 osob) a Vietnamu (52 osob). Udělením nebo prohlášením nabylo občanství 377 slovenských občanů (Zpráva, 2011).

Nelegální migrace v České republice

Od roku 2008, po vstupu ČR do schengenského prostoru se nelegální migrace na území ČR rozlišuje do dvou základních kategorií. První je nelegální překročení vnější schengenské hranice ČR – jedná se o osoby (cizince i občany ČR), které se pokusily nedovoleně překročit, či nedovoleně překročily vnější schengenskou hranici ČR na mezinárodním letišti. V roce 2010 bylo zadrženo 140 osob nejčastěji z Ukrajiny (18), Egypta (11) a Vietnamu (10). Druhou formou je nelegální pobyt – jde o cizince zjištěné na území ČR (včetně tranzitního prostoru na mezinárodních letištích), kteří porušují zákon o pobytu cizinců. Policií ČR bylo zjištěno, že na území ČR v roce 2010 nelegálně pobývalo 2 848 osob, nejvíce občanů Ukrajiny (953), Vietnamu (310) a Ruska (261). Odhady o celkovém množství nelegálních imigrantů hovoří asi 300 000 osobách (ibid.).

Zaměstnání a podnikání

Podle Českého statistického úřadu (2011) úřady práce ke konci roku 2010 na pracovním trhu ČR evidovaly celkem 215 367 cizinců. Největší zastoupení měli občané Slovenska (100 727 osob), Ukrajiny (42 139 osob), Polska (19 049 osob), Bulharska (5 667 osob) a Rumunska (4 815 osob). Ministerstvo průmyslu a obchodu evidovalo 90 983 podnikatelů-cizinců, nejčastěji státní příslušníky Vietnamu (33 164 osob), Ukrajiny (29 739 osob) a Slovenska (10 681 osob). Úřady práce a další orgány státní správy při kontrolách zjistili, že 1 797 cizinců bylo zaměstnaných nelegálně.

1.5 Dopady migrace

Nyní se zaměříme na dopady migrace, které jsou patrné v ČR podle Drbohlava a kol. (2010).

Ekonomické dopady přistěhovalectví na českou společnost autoři spatřují v udržování chodu ekonomiky ve významných oblastech ČR: v Praze, dalších aglomeracích a důležitých industriálních zónách. Legálně pobývajícím přistěhovalci preferují práci v Praze, protože zde existuje trvalá poptávka po (zahraničních) pracovních silách. Také kvůli vyšším mzdám a nízké nezaměstnanosti se jich zde soustřeďuje nejvíce. Naopak u nelegálních imigrantů se předpokládá, že v Praze se jich zdržuje většina (kvůli existenci migračních sítí a komunit, snazšímu nalezení práce a větší anonymitě).

V ČR bylo zjištěno, že ekonomický motiv migrace roste, dochází-li ke snižování nezaměstnanosti, a opačně. Z toho vyplývá, že pracovní imigranti doplňují český pracovní trh a nepředstavují pro Čechy konkurenci. Vykonávají totiž většinou práce málo atraktivní s nižšími výdělky, o které domácí obyvatelstvo neprojevuje zájem. Významným ekonomickým dopadem pro vysílající země jsou tzv. remitence, čili peníze zasílané imigranty do zemí původu. Z ČR bylo např. v roce 2007 vysláno 460 milionů eur.

Mnohé vyspělé země očekávají od imigrace vyřešení svých **demografických** problémů. Jedná se např. o vyrovnání demografických ztrát způsobeným dlouhodobým trendem poklesu porodnosti. Přistěhovalectví však nemůže zabránit stárnutí populace, pomáhá jen udržet počet obyvatel dané země a doplnit chybějící pracovní síly. Stejně je tomu i v ČR, kdy imigrace přispívá k zachování velikosti populace. V porovnání s majoritní společností je u cizinců v ČR odchylné složení podle věku a pohlaví. Ženy tvoří 40 % cizinecké populace. Nejméně žen pochází ze zemí EU 15³, naopak převládají mezi imigranty ze zemí bývalého Sovětského svazu. Vysvětlení podává několik faktorů:

- v ČR je poptávka po pracích s nízkou kvalifikací, kterou obvykle vykonávají ženy,
- ženy (a děti) jsou v ČR v jazykově podobném a bezpečném prostředí,

---

³ Jedná se o 15 členských zemí před rozšířením EU v roce 2004.

- u těchto žen je vysoká míra ekonomické aktivity pramenící již v období komunismu.

V roce 2011 se nacházelo na území ČR 20 % cizinců v dětském věku, 77 % v produktivním a 3 % v postproduktivním věku. Kvůli svému nízkému zastoupení ve společnosti cizinci neovlivňují její věkovou strukturu, ačkoliv je jejich průměrný věk (34 let) nižší než u Čechů (40 let).

I přes zvyšující se intenzitu porodnosti je podíl přistěhovalců na přirozené reprodukci v ČR malý. Z celkového počtu dětí narozených v roce 2011 bylo 2,2 % dětí cizinců (tzn. že oba rodiče mají jinou státní příslušnost než ČR). Nejvíce imigrantek do ČR přichází se zemí, kde panuje nízká plodnost (vyjma Vietnamu), navíc v ČR mají tyto ženy nižší úhrnnou plodnost, než jaká je běžná v jejich emigračních zemích.

Kriminalitu řadíme mezi negativní jevy v každé společnosti. Cizinci navíc mohou přinášet z prostředí svého původu nové typy trestné činnosti. V ČR se např. jedná o tzv. klientský systém. Přistěhovalci jsou souzeni za spáchané trestné činy, které jsou běžné i v majoritní populaci (krádeže, výtržnosti). Větší počet trestních činů je odvozen od jejich ekonomické činnosti, zejména souvisí s podnikáním. Častější je u nich maření výkonu úředního rozhodnutí a padělání a pozměňování veřejné listiny v rámci procesů spojených s nelegální migrací.

Mezi osobami odsouzenými s cizí státní příslušností převládají Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Poláci, Rumuni a Rusové. Pokud posoudíme kriminalitu cizinců s jejich celkovým počtem (legálně pobývajících), zjistíme u cizinců vyšší – dvojnásobnou míru kriminality než u většinové společnosti.

Cizinci se v ČR také zapojují do organizovaného zločinu řízeného ze zahraničí. Jejich záměrem je proniknutí do veřejné správy a nejčastěji se jedná o ruskojazyčné (z Ukrajiny a z Ruska), balkánské (z Albánie) a asijské skupiny (z Číny a z Vietnamu). Jednotlivé skupiny se specializují na určité trestné činy. Ukrajínští imigranti zapojení do organizovaného zločinu se nejvíce věnují vydírání, prostituci a obchodování se ženami, loupežím, racketeeringu (vybírání výpalného), loupežím i násilné trestné činnosti. Zvláštností je u této skupiny neoficiální způsob organizace práce zvaný klientský systém, kdy pracovní imigranti jednají pouze za minimální účasti zaměstnavatelů se svými prostředníky

(klienty), kteří jsou napojeni na organizovaný zločin, Pro Rusy je charakteristické vydírání, prostituce, násilná trestná činnost (zejména vraždy), loupeže, krádeže aut, obchodování s lidmi a se zbraněmi a hospodářská kriminalita (finanční podvody, zakládání fiktivních firem a korupce). Zločin organizovaný z Vietnamu se zabývá pašováním zboží, obchodem s drogami, daňovými a celními podvody, nelegálním přechodem hranic a paděláním zboží. Také tato skupina využívá klientský systém a zapojuje do něj tzv. agenturní zaměstnance.

Etnické menšiny v tradičních imigračních zemích vytvářejí výrazné **územní enklávy** ve městech nebo oblastech. V ČR lze také pozorovat vznik tohoto jevu. Čermák a Jánská (2011) uvádějí, že z hlediska územní koncentrace jsou pro cizince nejpřitažlivější přirozená imigrační centra – velká města. Nejvíce je jich soustředěno v Praze (asi jedna třetina), Ostravě a Brně. Atraktivními místy jsou pro přistěhovalce i lázeňská města (Karlovy Vary, Jáchymov, Poděbrady, Františkovy Lázně apod.) a města s velkými průmyslovými zónami, kde sídlí zahraniční firmy (např. Plzeň, Mladá Boleslav, Pardubice). Cizinci se také častěji usídlují v příhraničních oblastech na západě a severozápadě Čech (okresy Karlovy Vary, Cheb, Tachov, Teplice), naopak k neatraktivním oblastem patří venkovské moravské okresy.

Autoři dále poznamenávají, že preference jednotlivých skupin cizinců k usídlení jsou rozdílné. Vietnamská komunita se výrazně koncentruje v příhraničních oblastech Čech a Rusové se soustřeďují v Praze a v okrese Karlovy Vary. Státní příslušníci sousedních zemí (Poláci, Slováci a Němci) se koncentrují v přilehlých pohraničních oblastech. Polovina cizinců z vyspělých zemí se usídluje Praze.

Nejdůležitějším dopadem migrace v ČR je dopad ekonomický, ostatní nejsou příliš významné. Výhledově, v návaznosti na silnější přílivy imigrantů a jejich usazení v ČR, lze očekávat další dopady obvyklé v tradičních přistěhovaleckých zemích (etnické společenské a politické struktury).

1.6 Přístup obyvatel ČR k cizincům z hlediska historie migrací

Petráš (2011) uvádí, že na české země po celou dobu jejich historie působily migrační vlny v Evropě. V rámci stěhování národů se zde usadilo slovanské obyvatelstvo a od šestého století představovalo trvale v tomto regionu početní většinu. V období středověku byly migrace častým jevem, často se odehrávaly i formou násilného přivádění obyvatelstva např. z Polska. Do českých zemí přicházeli menší skupiny obyvatel Valonů, Vlámů, Valachů, Romů a Irů, snad již od 9. století Židé, obchodníci a kněží. Důležitou roli ale v prostoru středovýchodní Evropy sehrála migrace ze západu v souvislosti s vypuknutím velké německé kolonizace přibližně ve 12. století, jejíž důsledky byly patrné až do roku 1945. Německá menšina se neasimilovala, její enklávy tehdy vznikaly na mnoha územích Evropy: Česku, Polsku, Pobaltí, na Ukrajině nebo Uhrách. Dominance německých obyvatel byla zjevná ve městech a měli také znatelný vliv na kulturu, politiku i hospodářství. Tato neochota německé minority splynout s většinovou společností společně s existencí ještě více uzavřených komunit Židů přispěla k formování názoru českých obyvatel na přistěhovalectví. Od imigrantů se předpokládá, že by se chtěli co nejrychleji asimilovat, a proto jsou chápáni jako něco cizího, konkurenčního a možná i nepřátelského. Dalším významným faktorem ovlivňujícím smýšlení Čechů je emigrace, na kterou je pohlíženo jako na aspekt oslabující nebo dokonce i ohrožující národní existenci. ČR nikdy neměla vlastní kolonie, kam by odcházela část populace šířit vlastní kulturu, jazyk nebo moc.

Jistá míra uzavřenosti české společnosti je podle Petráše (2011) způsobena tím, že není navyklá na cizince a lidi žijící odlišným životním stylem. V moderní době, přibližně od 18. století, bylo přistěhovalectví do českých pouze minimální. Často se přitom jednalo o Čechy reemigrující z Vídně, Volyně nebo Chorvatska a Slováky. Další příčinou je omezený kontakt Čechů s jinými kulturami. V dřívějších dobách se obyvatelé obvykle pohybovali jen ve středoevropském prostředí, během komunismu se situace příliš nezměnila. Navíc zde nebylo ani žádné kosmopolitní centrum, kde by se mohli setkávat lidé odlišných kultur.

V posledních staletích do českých zemí přicházelo jen minimum migrantů a národní tradice proto nejsou založeny na pozitivním přístupu k přistěhovalcům.

Toto stanovisko se ale v posledních dvaceti letech začíná měnit se silnou vlnou imigrace do ČR. Má tedy česká společnost stále ještě negativní vztah k přistěhovalcům? Vnímají občané ČR cizince na základě stereotypů? Odpovědi uvedené otázky se pokoušíme zjistit v praktické části této diplomové práce, která zjišťuje postoje českých občanů k cizincům.

2 Imigrační politika České republiky

V této kapitole nejdříve definujeme migrační a imigrační politiku. Následně si popíšeme historický vývoj, státní politiku a právní úpravu migrací v Československu. Poté se zaměříme na vývoj české přistěhovalecké politiky. Budeme jej sledovat v rozmezí let 1990 až 2011 v několika časových etapách, jež jsou charakterizovány hlavními změnami v legislativě v oblasti přistěhovalectví i obecnými postoji k migraci v návaznosti na celkovou ekonomickou situaci. Zajímat se budeme zejména o stěžejní právní předpisy z oblasti azylu a imigrace cizích státních příslušníků na území ČR, a to zákonem o pobytu cizinců, zákonem o azylu a zákonem o zaměstnanosti a jejich novelizacemi.

2.1 Vymezení imigrační politiky

Drbohlav a kol. (2010, s. 69) definují migrační politiku jako „*soubor zákonů, nařízení a praktik týkajících se pohybu mezinárodních migrantů přes státní hranice a jejich pobytu na území cílové země.*“ Podle Baršy a Baršové (2005) migrační politika zahrnuje ovlivňování legální migrace a ochranu před migrací nelegální, což jsou záležitosti imigrační a integrační politiky, azylu, víz, pasů a regulace překračování státních hranic. Imigrační politika tedy tvoří část politiky migrační, která se zabývá regulací vstupu cizinců na území států, a jejím cílem je určit podmínky pro dlouhodobé či trvalé usazení cizinců v přijímající zemi.

2.2 Historický vývoj imigrační politiky

Podle Petráše (2011) budeme v následujícím textu charakterizovat vývoj imigrační politiky od středověku do dob Československa. S prvními právními prameny, které se týkají imigrace se můžeme setkat již v raném středověku, ale jednalo se spíše o výjimky – zajištění práv vítaným přistěhovalcům např. obchodníkům ze západu a později německým přistěhovalcům. Stát, tehdy hlavně panovník a později stavy, spatřoval v cizincích zdroj příjmů a vydával významné právní předpisy, které se zabývaly jejich postavením (např. Soběslavovo privilegium pro pražské Němce).

Moderní doba a politika Josefa II. zastavila pobělohorskou emigraci z náboženských důvodů a naopak se snažila přilákat schopné osoby bez ohledu na víru. To se týkalo i Židů, kteří svůj příchod museli podle tzv. židovského patentu nahlásit úřadům. Stát tedy celkově začal prosazovat utilitaristickou politiku, kdy na základě merkantilistické ekonomie chtěl poskytnout podporu imigraci schopných a bohatých. Oproti tomu vystěhovalství bylo bráněno zejména specialistům (řemeslníkům a umělcům) dokonce i sankcemi. Po uvolnění prosincovou ústavou byla emigrace usnadněna a stěhování v rámci monarchie tolerováno. Před první světovou válkou docházelo k masovému vystěhování hlavně do zámoří, ale i do oblastí v Evropě. Více než jeden milion lidí odešel z českých zemí do USA, Vídně, Německa, Uherska, Ruska a na Balkán. V rámci Rakouska-Uherska docházelo ke značným vnitřním přesunům obyvatel do vylidněných regionů. Později migrace směřovaly do průmyslových center a do Vídně (ibid.).

Po vytvoření československého státu docházelo k podpoře reemigrace Čechů a Slováků nejen ze států bývalé monarchie, ale i z USA a Ruska. Československá republika (dále ČSR) přistoupila k regulaci a omezování migrací zákonem č. 121/1922 Sb. z. a n., o vystěhovalství a dále zákonem č. 55/1928 Sb. z. a n., o cestovních pasech. ČSR příznivě přistupovala k politickým uprchlíkům ze sovětského Ruska, později z Německa, Polska a Rakouska. Dalším zákonem č. 39/1928 Sb. z. a n., o ochraně domácího trhu práce, omezovala vydávání povolení k práci pro cizince pouze na případy, kdy to vyžadovala situace na pracovním trhu a nešlo získat domácí pracovní síly pro zvláštní druh zaměstnání. Ve třicátých letech začaly zejména aktivity politických přistěhovalců a teroristické protiakce nacistů znamenat hrozbu pro ČSR. Z těchto důvodů byl přijat zákon č. 52/1935 Sb. z. a n., o pobytu cizinců a prováděcí nařízení vlády č. 143/1935 Sb. z. a n. Přistěhovalci potřebovali povolení úřadů pro delší než dvouměsíční pobyt (ibid.).

Zcela nová situace nastala v období nesvobody, tedy v letech 1938 až 1989. V období tzv. druhé republiky bylo možné na základě Vládního nařízení č. 257/1938 Sb. z. a n. omezit vydávání povolení k pobytu a dle Vládního nařízení č. 14/1939 Sb. z. a n. ho emigrantům odebírat. V důsledku nacistické okupace

docházelo k významným pohybům obyvatel, kteří utíkali ze zabraného pohraničí, ze Slovenska a z Podkarpatské Rusi. Další značné přesuny za účelem konečné likvidace se týkaly Židů. Tyto výrazné migrace probíhaly s minimální nebo dokonce bez jakékoliv právní úpravy (ibid.).

Po ukončení druhé světové války docházelo k největším migracím v dějinách ČSR. Proti neslovanským menšinám vládla zuřivá nenávist a jako hrozba pro stát měly být zničeny. Německé obyvatelstvo bylo nejprve divoce vyháněno, následně docházelo k organizovaným odsunům. Při těchto pohybech odešlo z českých zemí více než tři miliony lidí, což přispělo k významnému oslabení německé menšiny v ČSR. Provedený odsun se neopíral o žádný právní předpis, jen se odvolával na konference vítězných mocností v Postupimi. Právní úprava zahrnovala pouze ústavní dekret č. 33/1945 Sb., podle kterého většina Němců a Maďarů nebyla pokládána za občany ČSR, a ústavní dekret č. 137/1945 Sb. o zajištění osob státně nespolehlivých. Protože německé obyvatelstvo obyčejně nemělo občanství ČSR, bylo možné jejich správní vyhoštění. U Maďarů nedošlo k prosazení odsunu na mezinárodní úrovni, a proto měli být asimilováni dvěma způsoby: tzv. reslovakizací a přesunem do pohraničí českých zemí, kde navíc měli nahradit pracovní sílu odsunutou do Německa. Protože však přesuny probíhaly za tvrdých podmínek a Maďaři v pohraničí žili za katastrofálních podmínek, velká část z nich využila umožnění návratu zpět na jih Slovenska (ibid.).

V poválečném období nabyla velkého významu návratová migrace Čechů a Slováků z oblastí, kde žili po generace. Od roku 1946 byla podporována i organizována státem, jednalo se tedy o výrazně selektivní přistěhovaleckou politiku, která měla posílit ČSR jako národní stát Čechů a Slováků. Do ČSR reemigrovalo více než 200 000 osob zvláště do pohraničí, kde nahrazovali odsunutou německou menšinu. Tyto tzv. úřední přesídlovací akce měly oporu v několika právních předpisech. Jednalo se ústavní zákon č. 74/1946 Sb., o udělení státního občanství krajanům vracejícím se do vlasti, zákon č. 75/1946 Sb., o přiznávání hospodářských a právních úlev krajanům vracejícím se do vlasti, zejména z Maďarska a zákon č. 138/1947 Sb., o péči o přistěhovalce, jakož i o některých jejich přednostních právech. Získávali snadno občanství a také výhody sociální. Kvůli jejich odlišnému životnímu stylu neprobíhalo jejich

začlenění do společnosti jednoduše, často byli vnímáni jako cizorodý prvek, navíc důvěru nevzbuzovali ani u státu, jež je zařazoval ke státně nespolehlivému obyvatelstvu (ibid.).

Vaculík (2004) hovoří o repatriacích tzv. přemístěných osob za druhé světové války, které nejdříve probíhaly zároveň s reemigrací zahraničních krajanů. Rozdíl mezi těmito dvěma druhy migrací je ve skutečnosti, že při repatriaci jde o návrat do dřívějších existenčních poměr, zatímco při reemigraci se jedná o novou existenci krajanů, kteří byli před druhou světovou válkou usídleni trvale v cizině. Důležitými dokumenty týkající se repatriace byly mnohostranná dohoda 44 členských států Správy Spojených národů pro pomoc a obnovu (UNRRA), která se zabývala vzájemnou pomocí, problémem reciprocit a finančním vyrovnáním v podobě odškodnění, a dále dvoustranné dohody mezi spojeneckými vládami. V květnu 1944 byl připraven Plán řízení repatriace a usídlování uprchlíků a odsunutých osob. V ČSR se repatriací zabýval speciální úřad, a to repatriční odbor Ministerstva ochrany práce a sociální péče a další dobrovolné národní i mezinárodní organizace. Po ukončení druhé světové války bylo repatriováno okolo 469 000 československých občanů. Nejvíce se jich nacházelo v Německu, Rakousku, Velké Británii, Francii, Norsku a Dánsku.

Koudeláková-Staňková (2005) uvádí, že v letech 1948 – 1950 se do českých zemí dostala skupina asi 14 000 osob z Řecka. Jednalo se uprchlíky z občanské války, kteří odcházeli do různých zemí Evropy. ČSR přijala osoby, které původně našly útočiště v Jugoslávii a z politických důvodů musely zemi opustit. Řečtí uprchlíci byli použiti k dosídlení pohraničí, zvláště na severní Moravě a ve Slezsku (o Krnově se hovořilo jako o malých Aténách). Do vlasti se začali vracet již v padesátých letech, nejvíce jich odešlo v osmdesátých letech, když Řecko přijalo zákon na podporu jejich návratu. Přesto se zde někteří usadili natrvalo⁴.

Podle Petráše (2011) ČSR začala zhruba od šedesátých let 20. století získávat pracovníky ze zahraničí pomocí mezinárodních dohod. Dohody byly uzavírány v rámci internacionální pomoci socialistickým zemím, převažovaly tedy zájmy politické nad hospodářskými. Spolupráce byla navázána s Polskem, Vietnamem,

---

⁴ Pro zajímavost můžeme uvést, že v únoru 2012 byla nejstarším obyvatelem ČR žena řeckého původu Evangelia Čarasová.

Mongolskem, Angolou, Severní Koreou, Laosem a Kubou. Cizinci v ČSR nejdříve procházeli odbornou přípravou učňů a praktikantů. Mělo se jednat pouze o dočasnou pracovní migraci. Kantarová (2005) říká, že do ČSR díky těmto dohodám přicházeli i studenti z arabských států Blízkého východu a severní Afriky (Palestina, Sýrie, Irák, Libanon, Jemen a Libye). Získávali stipendia od komunistických stran, mládežnických organizací nebo finanční podporu od odborových organizací daných arabských států a UNESCO, aby mohli studovat na vysokých školách. Po příjezdu absolvovali jednoroční kurzy češtiny pro cizince a úvod do studia odborných předmětů. Obvykle poté studovali lékařství, stavební inženýrství, ekonomické a chemické obory. Po pádu komunistického režimu, v roce 1990, byly mezinárodní dohody vypovězeny.

2.3 Období vývoje imigrační politiky ČR

2.3.1 Období let 1990 – 1992

Na počátku devadesátých let podle Drbohlava a kol. (2001, s. 72) došlo k podstatným proměnám v politickém a ekonomickém prostředí, jež se projevíly v migraci i migrační politice. Protože byla ukončena migrační izolace země, začala se rozvíjet emigrace i imigrace, v důsledku toho i vytvářet nová síť institucí zabývajících se mezinárodní migrací. S tradičními přistěhovaleckými zeměmi Evropy se navázaly kontakty a hledaly se u nich podněty k řízení migračního procesu. Rychle byla přijata nová migrační legislativa – zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území České a Slovenské Federativní republiky, který nahradil zákon č. 68/1965 Sb., a proto „*migrační politika ... kvůli upřednostnění rychlosti před propracovaností postrádala koncepčnost a systematičnost*“. Zákon zavedl standardní moderní organizaci pobytových statusů⁵, ale trvalé povolení k pobytu umožňoval jen rodinným příslušníkům českých občanů a z humanitárních důvodů. Velmi obtížně bylo také získání českého občanství. Toto období je nazýváno liberálním, neboť stát nebránil legální migraci a na jeho území mohl vstoupit prakticky kdokoli. Cizinci mohli přicestovat za prací na turistické vízum či na pozvání a až následně podávat žádost o povolení

---

⁵ Např. povolení ke krátkodobému pobytu do šesti měsíců, povolení k dlouhodobému pobytu do jednoho roku a povolení k trvalému pobytu.

k dlouhodobému pobytu a bezvízový styk platil pro většinu zemí, odkud k nám imigranti přicházeli. Nelegální práce cizinců tehdy nebyla pojmána jako věc zasluhující si jakékoliv státní zásahy. V roce 1990 představitelé potomků českých přistěhovalců na Ukrajině požádali československou vládu o přesídlení, jež je mělo ochránit před negativními důsledky radioaktivního zamoření v oblasti zasažené černobylskou jadernou havárií. Tehdejší Ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj žádosti vyhovělo a umožnilo 1 812 krajanům z Ukrajiny a Běloruska se přistěhovat formou humanitární evakuace.

2.3.2 Období let 1993 – 1998

Drbohlav a kol. (2010) uvádějí, že v důsledku rozdělení ČSFR v roce 1993 se změnil status Slováků – v samostatné ČR se stali cizinci, a proto jich okolo 400 000 požádalo o české občanství. Smlouva o volném pohybu osob mezi Českem a Slovenskem podnítila přistěhovalectví Slováků, ze kterých se v Česku stala nejpočetnější skupina mezi trvale usazenými migranty. Podmínky pro jejich pobyt a zařazení na trh práce byly značně liberálnější oproti jiným cizincům. Nebylo třeba žádat o víza pro dlouhodobý pobyt a místo pracovního povolení postačovala registrace u daného úřadu práce. Pro ostatní přistěhovalce stále platila velice liberální legislativní pravidla, pouze novelou cizineckého zákona z roku 1994 se na ně začala vztahovat opatření uplatňující restriktivní (kontrola dostatečné hotovosti pro pobyt v Česku policií na státních hranicích, nemožnost dodatečně změnit účel dlouhodobého pobytu). Podnikatelskou a zaměstnaneckou činnost cizinců upravovaly zvláštní právní předpisy. Novelou živnostenského zákona získali cizinci s povolením k trvalému pobytu možnost stát se živnostníky za stejných podmínek jako občané ČR.

Nepříznivá ekonomická situace let 1997 – 1998 přinesla růst nezaměstnanosti, jež se odrazila i na výrazně klesajícím počtu cizinců na českém trhu práce. Při tvorbě legislativy se postupovalo podle restriktivní politiky EU a velkou úlohu také sehrály obavy z případných negativních dopadů přítomnosti cizinců na pracovním trhu. Úřady práce proto začaly omezovat vystavování pracovních povolení. V průběhu devadesátých let začala ČR přizpůsobovat požadavkům na přistoupení do EU, a to i v oblasti přistěhovalectví. Česká imigrační politika si za

cíl vytyčila boj proti nelegální migraci, inovaci azylové politiky sladění migrační politiky se standardy EU (ibid.).

V letech 1995 až 2001 proběhla další etapa přesídlování krajanů v gesci Ministerstva vnitra ve spolupráci s nestátní neziskovou organizací Člověk v tísni – společnost při České televizi, o.p.s. Program návratu krajanů ze vzdálených a ohrožených teritorií⁶ byl ke dni 30. června 2001 zastaven. Repatriace osob z vybraných vzdálených nebo ohrožených teritorií nebyla hromadná, ale individuální, a proto museli krajané žádat o trvalý pobyt na základě zákona č. 123/1992 Sb. Díky programu do ČR přesídlilo celkem 818 osob z Kazachstánu, Ruska, Uzbekistánu, Kyrgyzstánu a Moldavska (Ministerstvo vnitra, 2010a).

2.3.3 Období let 1999 – 2002

Podle Drbohlava a kol. (2010) přetrvávající ekonomické potíže započaté krizí v letech 1997 a 1998, zvyšující se nezaměstnanost a vzrůstající počty zahraničních pracovníků vstupujících na nelegální trh práce směřovaly k přijetí restriktivních přístupů v rámci české imigrační politiky. Proto byla zpřísněna pravidla zvláště pro cizince, kteří zamýšleli v ČR pracovat. Nejdůležitějším okamžikem tohoto období bylo přijetí dvou hlavních zákonů, a to zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

Zákon o pobytu cizinců zrušil velmi liberální pravidla předchozích let. Zavedl totiž nový vízový a pobytový systém, kdy cizinci už nemohli žádat o vízum a o prodloužení povolení k pobytu na území ČR, ale na českých zastupitelských úřadech v zahraničí. Zákon zavedl dva typy pobytu přechodný (bez vízové povinnosti nebo na základě víza) a trvalý a zakázal změnu druhu pobytu z území ČR, protože mnoho imigrantů měnilo svůj účel pobytu ze závislého zaměstnání na podnikání tím, že podali žádost o živnostenské oprávnění. Změny se také dotkly vízové politiky. V roce 2000 byla v souladu se standardy EU zavedena vízová povinnost pro cizince z třetích zemí (zejména z bývalého Sovětského svazu). Žadatelé o víza na dobu do 90 dní i o dlouhodobá víza měli za povinnost na vyzvání na českých státních hranicích doložit, že mají dostatek finančních prostředků pro pobyt v ČR a sjednané zdravotní pojištění. K žádosti o dlouhodobé

---

⁶ Usnesení vlády ČR č. 72 ze dne 17. ledna 1996 o zásadách politiky vlády ČR ve vztahu k přesídlování cizinců s prokázaným českým původem (krajanů) žijících v zahraničí.

vízum byl nově požadován výpis z trestního rejstříku z ČR i ze země původu cizince. Pokud cizinec podával žádost o povolení k trvalému pobytu za účelem sloučení rodiny, musela mít osoba, se kterou se cizinec slučoval, občanství ČR (ibid.).

Druhým klíčovým právním předpisem z roku 1999 byl zákon o azylu. Nově definoval osobu žádající o status uprchlíka jako žadatele o azyl a osobu s přiznaným postavením uprchlíka jako azylanta. Kvůli harmonizaci s právními předpisy EU byla do zákona zahrnuta Dublinská úmluva o určení státu odpovědného za vyřízení žádosti o azyl podané v některém z členských států EU a tzv. londýnské rezoluce, které definovali zjevně neodůvodněnou žádost o azyl⁷. Zákon explicitně stanovil práva žadatelů o azyl, např. mohli dosáhnout na finanční podporu až do výše životního minima a směli vstoupit na trh práce bez povinnosti podat žádost o pracovní povolení. Státní integrační program pro pomoc azylantům při jejich začlenění do společnosti, do té doby upravovaný vládními nařízeními, se stal součástí azylového zákona (ibid.).

Již od roku 2002 začala platit restriktivní novela azylového zákona, která měla omezit zneužívání azylové procedury jako prostředku legalizace pobytu a práce cizinců. Novela zakázala žadatelům o azyl v prvním roce od zahájení azylového procesu pracovat a další novela umožnila neúspěšným žadatelům podat žalobu ke krajskému soudu a popř. i podat kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu ČR (ibid.).

2.3.4 Období od roku 2003 do současnosti

Rok 2003 je chápán jako počátek aktivnějšího přístupu k české imigrační politice. Vláda ČR přijala svým usnesením č. 55 ze dne 13. ledna 2003 **Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců**⁸, které jsou výchozím dokumentem pro

⁷ Jednalo se o tyto případy: 1) žádost byla podána jen z ekonomických příčin, 2) v žádosti byly úmyslně uvedeny nepravdivé údaje, 3) žadatel přicházel z bezpečné země původu nebo z tzv. bezpečné třetí země.

⁸ Celkem je v dokumentu vyjmenováno šest zásad: „1) Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplývají z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace. 2) Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací. 3) Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem

vytváření moderní koncepce přistěhovalecké politiky ČR. Drbohlav a kol. (2011) ale upozorňují, že komplexní migrační strategie ČR dosud nebyla vytvořena. Zásady považují za velmi obecné a neurčité a bez reálného dopadu na tvorbu imigrační politiky.

Prvním opatřením naplňujícím uvedené zásady je **Akční plán boje proti nelegální migraci**⁹, jehož cílem je vyhledat a vykonat kroky vedoucí k minimalizaci nelegální migrace v ČR a motivovat cizince, aby volili legální cestu pro příchod do ČR (Zpráva, 2004). S ohledem na předpokládané důsledky nepříznivé demografické situace na společnost a hospodářství ČR vláda schválila projekt **Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků**¹⁰. Projekt provádělo Ministerstvo práce a sociálních od roku 2003 do 2010 a jeho cílem bylo do ČR přivést kvalifikované odborníky ze zahraničí i s jejich rodinami, kteří by byli schopni se trvale začlenit do české společnosti. Druhotný cíl představoval rozpoznání nedostatků a bariér právního řádu pro příchod dostačujícího množství kvalifikované zahraniční pracovní síly. Účastníkům projektu a jejich nejbližším rodinným příslušníkům byla nabídnuta možnost podat žádost o povolení k trvalému pobytu ve zkrácené lhůtě, čili po 1,5 roku (pro vysoce kvalifikované pracující) nebo 2,5 letech oproti obvyklým pěti letům. Do výběrové procedury projektu se mohli hlásit občané celkem z 51 vybraných států po splnění určitých kritérií a také cizinci bez ohledu na zemi původu, pokud ukončili studium na českých středních školách (v roce 2000 a později) nebo univerzitách (po roce 1995). Pro každý rok se stanovovaly kvóty pro maximální počet uchazečů, ty ale nikdy nebyly naplněny. Do projektu za celou dobu jeho fungování vstoupilo jen okolo 2 000 zahraničních kvalifikovaných pracovníků a asi 1 800 jejich rodinných

---

nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními. 4) Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná. 5) Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti. 6) Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů (Vláda ČR, 2003).“

⁹ Usnesení vlády ČR č. 108 ze dne 4. února 2004.

¹⁰ Usnesení vlády ČR č. 720 dne 10. července 2002.

příslušníků, přičemž trvalý pobyt v ČR získalo 995 osob. Účastníci nejčastěji nacházeli uplatnění jako odborníci v oboru informačních technologií, manažeři, administrativní, techničtí a vědeckí pracovníci (Zpráva, 2011).

V souvislosti se vstupem ČR do EU v roce 2004 bylo nutno zavést rozdílnou právní úpravu pro dvě skupiny cizinců: pro občany EU, EHP a Švýcarska a jejich rodinné příslušníky a pro občany třetích zemí. První skupina nemusí od roku 2004 žádat o povolení k pobytu, ani o pracovní povolení. Došlo ke změně systematiky pobytových povolení a nově byl zaveden institut povolení k dlouhodobému pobytu, na který mohli státní příslušníci třetích zemí dosáhnout již po jednom roce pobytu na území ČR. Nový zákon o zaměstnanosti významně specifikoval předpoklady pro zaměstnávání cizích státních příslušníků. Novelou se také dočkal zákon o azylu, protože se do českého právního řádu musely začlenit dvě směrnice EU, a to směrnice stanovující normy pro přijímání žadatelů o azyl a směrnice o právu na sloučení rodiny, a nařízení Rady, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států (tzv. Dublin II). Další novela se týkala začlenění tzv. kvalifikační směrnice do azylové legislativy. Zavedena byla nová forma ochrany (doplňková), jež se uděluje uprchlíkům, kteří sice nenaplňují podmínky pro přiznání azylu, ale nejsou vráceni do země původu, protože by jim tam hrozilo nebezpečí vážné újmy (princip non-refoulement). Azyl i doplňková ochrana jsou od roku 2006 označovány za mezinárodní ochranu (Drbohlav a kol., 2010).

Zabudování další směrnice EU o právu na sjednocení rodiny občanů třetích zemí proběhlo v roce 2005 pomocí novely zákona o pobytu cizinců. O rok později byl migrační režim liberalizován zkrácením doby nutné k získání povolení k trvalému pobytu z deseti let na pět, čímž se také zkrátila lhůta potřebná pro udělení českého občanství na deset let (ibid.).

V roce 2007 byl přijat zákon, který upravoval imigrační i azylovou politiku. Transponována byla velmi významná směrnice o minimálních normách pro řízení v členských státech o přiznávání a odnímání postavení uprchlíka, tzv. procedurální směrnice. Začleněním směrnice o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu byl vytvořen nový pobytový status – povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu. Restrikce postihla podmínky pro vydávání povolení k trvalému pobytu

pro rodinné příslušníky občanů EU, kteří ovšem sami nejsou občany EU. Narůstaly totiž účelové sňatky cizinců a státních občanů ČR a také případy určování otcovství prohlášením obou rodičů jen proto, aby cizinci obdrželi pobytový status v ČR. Podle tohoto opatření získají trvalý pobyt až po dvou letech přechodného pobytu na území ČR, přitom alespoň jeden rok musejí být v postavení rodinného příslušníka občana EU. Novela také zahrnovala přijetí potřebné legislativy EU v souvislosti se vstupem ČR do schengenského prostoru k 21. prosinci 2007 (Zpráva, 2008).

Zákonem č. 382/2008 Sb. se zavedl **systém zelených karet** od 1. ledna 2009. Zelená karta spojuje povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání cizincům z vybraných třetích zemí¹¹. Tento nový systém odstraňuje administrativní zátěž a zajišťuje rychlý a snadný přístup cizinců na český pracovní trh na volná pracovní místa, která jsou těžko obsaditelná občany ČR nebo občany EU, EHP a Švýcarska. Rozlišujeme tři kategorie zelených karet:

- typ A pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky a klíčový personál,
- typ B pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen,
- typ C pro ostatní pracovníky.

Zelená karta se vystavuje na konkrétní pracovní pozici, typ A (až na tři roky) a B (až na dva roky) s možností prodloužení, typ C maximálně na dva roky bez možnosti prodloužení. S ohledem na propukající hospodářskou krizi nebyl projekt v roce 2009 příliš využit. Stát ochraňoval domácí trh práce a navíc firmy neprojevovaly zájem o pracovníky ze zahraničí. Ve sledovaném roce ČR vydala 51 zelených karet, přičemž celkově o ni žádalo 234 osob, nejvíce z Ukrajiny (Zpráva, 2010; Ministerstvo vnitra, 2010b).

Vláda ČR v roce 2009 schválila **Projekt dobrovolných návratů**¹². Kladl si za cíl, ve dvou fázích své realizace, rychle a efektivně pomoci zahraničním

---

¹¹ Projektu se mohou účastnit státní příslušníci Austrálie, Černé Hory, Chorvatska, Japonska, Kanady, Korejské republiky, Nového Zélandu, Bosny a Hercegoviny, Makedonie, Spojených států amerických, Srbska a Ukrajiny.

¹² Usnesení vlády ČR č. 171 ze dne 9. února 2009 k zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize. Druhá fáze se

pracovníkům, kteří se v souvislosti s hospodářskou krizí ocitli bez pracovního uplatnění a kteří se chtěli vrátit do své země původu, ale neměli dostatek finančních prostředků na uhrazení této cesty. Stát se rozhodl účinně řešit vzniklou situaci, aby imigrantům usnadnil jejich tíživé sociální poměry a aby předcházel potencionálním bezpečnostním rizikům, která by mohla nastat při pobytu většího počtu nezaopatřených cizinců na území ČR. Rizika se mohla týkat nejen nárůstu nelegální migrace a zvyšování počtu žadatelů o azyl a nelegálního zaměstnávání cizinců, ale především nárůstu trestné činnosti a organizovaného zločinu. ČR nabízela těmto cizincům organizační zajištění návratu, sociální a právní poradenství, nouzové ubytování, úhradu nákladů souvisejících s vycestováním z ČR (zaplacení letenky) a také finanční příspěvek ve výši 500 EUR pro dospělé a 250 EUR pro děti do 15 let. Ve druhé fázi se potom cizinci mohli ubytovat jen na noc předcházející jejich odletu a finanční příspěvek se snížil na 300 a 150 EUR. Celý projekt řídilo Ministerstvo vnitra ve spolupráci se Službou cizinecké policie, Správou uprchlických zařízení, Mezinárodní organizací pro migraci a dalších 12 nestátních neziskových organizací, které cizincům poskytovaly poradenství a tlumočnické služby. Dobrovolné návraty probíhaly od 16. února do 15. prosince 2009 a území ČR celkem opustilo 2 073 cizinců. Největší zájem projeví státní příslušníci Mongolska, Vietnamu a Uzbekistánu (Zpráva, 2010; Ministerstvo vnitra, 2009).

Další projekt se týkal dobrovolných návratů nelegálně pobývajících cizinců¹³, a to v období od 15. září do 15. prosince 2009. Tento projekt se týkal všech cizinců, kteří na území ČR pobývali bez platného povolení k pobytu a vyjádřili svůj zájem o dobrovolný návrat do vlasti. Největší zájem projeví občané Ukrajiny, Vietnamu a Mongolska, celkem se jednalo o 169 osob (Zpráva, 2010).

Fáberová a Novotná (2011) uvádějí hlavní změny, které přinesla novela zákona o pobytu cizinců z roku 2010¹⁴. Do českého právního řádu bylo třeba implementovat právní předpisy EU. V souvislosti s transpozicí tzv. sankční

---

potom realizovala na základě Usnesení vlády č. 588 ze dne 4. května 2009 o projektu Dobrovolné návraty – II. fáze

¹³ Usnesení vlády ČR č. 587 ze dne 4. května 2009.

¹⁴ Zákon č. 427/2010 Sb.

směrnice¹⁵ je nově zavedeno ustanovení o úhradě nákladů na správní vyhoštění, které je povinen nést náklady zaměstnavatel cizince bez platného povolení k zaměstnání nebo k pobytu. Tento cizinec také může žádat od zaměstnavatele nevyplacenou mzdu. Další, tzv. návratová směrnice¹⁶ se dotkla ustanovení o správním vyhoštění a zajištění. Pokud je cizinec držitelem povolení k pobytu v některé jiné členské zemi EU, ale na území ČR pobývá neoprávněně, Policie ČR mu vydá tzv. rozhodnutí o povinnosti opustit území a tento cizinec se musí přesunout do země, jež mu vydala oprávnění k pobytu. Rozhodnutí o správním vyhoštění se nyní bude vydávat s platností pro celou EU a jako alternativa k zajištění cizince se nově ukládá zvláštní opatření za účelem vycestování, které cizinci přináší povinnost zdržovat se na adrese nahlášené na Policii ČR nebo může složit finanční záruku.

Novelou se zavádí podle tzv. směrnice o modrých kartách¹⁷ nový pobytový institut pro dlouhodobý pobyt, který je spojen s výkonem vysoce kvalifikovaného povolání. Žádost o modrou kartu může podat cizinec (státní příslušník třetí země) s řádně ukončeným vysokoškolským nebo vyšším odborným vzděláním, který plánuje pobyt na území ČR delší než tři měsíce za účelem vysoce kvalifikovaného zaměstnání za splnění několika podmínek. K žádosti musí předložit pracovní smlouvu s dohodnutou mzdou ve výši alespoň 1,5 násobku průměrné hrubé roční mzdy v ČR. Modrá karta se vydává na dva roky, je však možné ji prodloužit. Držiteli karty a jeho rodinným příslušníkům se ihned umožňuje sloučení rodiny (ibid.).

Uvedenou novelou se dále implementovala dvě nařízení ES, kterými se zavedly biometrické identifikátory a bezpečnostní prvky pro povolení k pobytu pro občany třetích zemí¹⁸ a vízový kodex¹⁹, jež harmonizoval společnou vízovou politiku členských států schengenské spolupráce. Změny se dotkly i vydávání povolení k výkonu výdělečné činnosti tím, že nově se udělují pouze za účelem

---

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/52/ES o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

¹⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

¹⁷ Směrnice Rady 2009/50/ES o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci

¹⁸ Nařízení Rady (ES) č. 380/2008, kterým se mění nařízení (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí.

¹⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech.

zaměstnání nebo podnikání (zrušena byla možnost za účelem účasti v právnické osobě). Pokud chce cizinec na území ČR pobývat jako statutární orgán či člen statutárního orgánu obchodní společnosti nebo družstva, žádá o povolení k pobytu za účelem podnikání. Cizinec může změnit svůj dosavadní druh pobytu na účel podnikání pouze po nejméně dvouletém legálním pobytu v ČR (ibid.).

3 Institucionální rámec imigrační politiky ČR

V této kapitole si popíšeme institucionální rámec imigrační politiky ČR, a to na úrovni ústředních orgánů státní správy, meziresortních orgánů a Vlády ČR. Čižinský (2009) vhodně poznamenává, že kompetence v oblasti migrace jsou rozděleny mezi velké množství orgánů, což znesnadňuje spolupráci a komunikaci mezi jednotlivými aktéry. Z tohoto důvodu se ztotožňuje se stanoviskem České strany sociálně demokratické, která navrhuje zřízení tzv. Imigračního úřadu (Úřadu pro přistěhovalce a azyl). Dosavadní roztržitost pravomocí by tak mohl sjednocovat jeden ústřední orgán státní správy.

3.1 Vláda ČR

Nejprve uvedeme, že při vrcholném orgánu výkonné moci – vládě ČR působí několik poradních a pracovních orgánů, které se dotýkají problematiky přistěhovalců. **Zmocněnkyně vlády pro lidská práva** spolupracuje s orgány státní správy i samosprávy, nestátními neziskovými organizacemi a experty v oboru lidských práv a navrhováním jednotlivých opatření k vytvoření dlouhodobých koncepcí se snaží zlepšit dodržování a ochranu lidských práv. **Rady vlády ČR pro lidská práva** monitoruje dodržování a naplňování lidských práv a svobod, které vyplývají ze základních dokumentů právního řádu ČR, a to Ústavy ČR a Listiny základních práv a svobod, a také z mezinárodních dohod (např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluva o právech dítěte). Rada ve spolupráci s příslušnými neziskovými organizacemi a orgány územní samosprávy hodnotí legislativní návrhy a opatření vlády a ministerstev z pohledu ochrany lidských práv a doporučuje vládě opatření k jejich řešení. Radu podporují odborné výbory, např. výbor pro práva cizinců, jehož členy jsou zástupci státních orgánů, akademické obce, občanské a odborné veřejnosti. **Rada vlády pro národnostní menšiny** je poradním a iniciačním orgánem vlády v problematice národnostních menšin, jejich příslušníků a ochrany jejich menšinových jazyků. Rada sdružuje zástupce 12 národnostních menšin, a to

bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské (Vláda ČR, 2012).

3.2 Ústřední orgány státní správy ČR

3.2.1 Ministerstvo vnitra

Ministerstvo vnitra (dále jen MV) je legislativně koncepčním a realizačním gestorem pro oblast mezinárodní migrace a azylu. Podle zákona o pobytu cizinců je jeho úkolem zabezpečit výkon státní správy v problematice migrace. Za tímto účelem spolupracuje s dalšími úřady, státními i nestátními organizacemi. Ministerstvo dozírá nad Policií ČR při výkonu státní správy a je nadřízeným správním orgánem ředitelství služby cizinecké policie. Zákon č. 427/2010 Sb. změnil působnost správních orgánů ve sféře pobytu cizích státních příslušníků na území ČR, kdy na MV přešly některé pravomoci Policie ČR. MV od 1. ledna 2011 nově spravuje agendu dlouhodobých víz, dlouhodobých pobytů cizinců ze třetích států a přechodných pobytů občanů EU a jejich rodinných příslušníků. MV rozhoduje o přestupcích cizinců, o vydávání oprávnění k trvalému pobytu a vydání či odnětí cizineckého pasu, rozhoduje o vydávání, prodlužování nebo zrušení platnosti zelených karet a modrých karet EU. Dále je MV gestorem schengenské problematiky, koordinuje politiku integrace cizinců, vytváří státní integrační program pro začlenění azylantů do společnosti a spolupracuje s dalšími ministerstvy, státními i nestátními neziskovými organizacemi, vyhotovuje repatriační programy a přímo realizuje dobrovolné návraty (repatriace) cizinců do jejich zemí původu a spolupracuje na tvorbě migrační a azylové politiky EU. V rámci MV imigrační a integrační problematiku koordinuje odbor azylové a migrační politiky a Správa uprchlických zařízení. Zaměstnanci obou útvarů vykonávají pobytovou agendu na MV i na jednotlivých detašovaných pracovištích MV, azylových zařízeních a zařízeních pro zajištění cizinců (Zpráva, 2011).

3.2.1.1 Správa uprchlických zařízení

Správa uprchlických zařízení MV ČR (dále jen SUZ) je organizační složkou státu, která zabezpečuje ubytování a jiné služby (stravovací, psychologické, sociální, vzdělávací a poradenské) pro žadatele o mezinárodní ochranu, azylanty

a zajištěné cizince. SUZ navazuje spolupráci s vládními i mezinárodními organizacemi, samosprávou a nevládními institucemi. SUZ je provozovatelem azylových zařízení, která dělíme na přijímací, pobytová a integrační azylová střediska. **Přijímací střediska** fungují jako ubytovny, které nelze volně opustit, pro nově příchozí žadatele o mezinárodní ochranu až do ukončení všech základních vstupních procesů:

- určení totožnosti,
- zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany,
- pohovor a sociální šetření,
- zdravotní prohlídka cizince.

Přijímací střediska se nacházejí v Zastávce u Brna a v tranzitním prostoru mezinárodního letiště Praha-Ruzyně. Po těchto vstupních procedurách jsou žadatelé umístěni do **pobytových středisek** (Kostelec nad Orlicí, Havířov) po celou dobu, kdy probíhá řízení o jejich žádostech o mezinárodní ochranu. **Integrační střediska** slouží osobám s udělenou mezinárodní ochranou jako dočasné ubytovny. Na území ČR tato střediska sídlí v Jaroměři, Předlicích, České Lípě a Brně (Správa uprchlických zařízení, 2012).

SUZ dále spravuje **zařízení pro zajištění** (detenci) **cizinců** v Bělé pod Bezdězem a Poštorné slouží pro osoby, jež pobývají na území ČR v rozporu s legislativou. Zajišťují se zde zvláště cizinci, kterým bylo vydáno rozhodnutí o správním vyhoštění a zajištění. (za účelem vycestování a za účelem předání či průvozu – dle zákona o pobytu cizinců). Cizince v zařízení mohou být zachyceni maximálně 180 dní, během této doby je jim poskytováno ubytování, strava, zdravotnické a sociální služby. SUZ také zřizuje **Centra na podporu integrace cizinců** (viz oddíl 4.3.4), které napomáhají integraci přistěhovalců poskytováním poradenství a různých služeb (ibid.).

3.2.1.2 Policie ČR

Služba cizinecké policie

Úzce specializovanou složkou Policie ČR je Služba cizinecké policie. Tento útvar s celostátní působností má za úkol odhalovat nelegální migraci, prosazovat

represivní opatření proti cizincům pobývajícím na území ČR v rozporu se zákonem o pobytu cizinců, plnit povinnosti plynoucí z právních předpisů EU a mezinárodních smluv a řešit trestnou činnost páchanou při překračování státních hranic a trestnou činnost přeshraniční. Jak již víme, od 1. ledna 2011 došlo k transformaci Služby cizinecké policie, kdy „nepolicejní“ agenda přešla na MV. Cizinecká policie zůstala příslušná pro vyřizování krátkodobých pobytů a krátkodobých víz, tzn. záležitosti týkající se ohlašování místa pobytu cizince po jejich příjezdu na území ČR, prodlužování doby pobytu na krátkodobé vízum, vydávání potvrzení o krátkodobém pobytu (bez ohledu jeho druh) pokud jej před uzavřením manželství vyžaduje matriční úřad), ověřování pozvání a provádění pobytové kontroly (Policie, 2011).

Fáberová a Novotná (2011) konstatují, že také byla provedena reorganizace cizinecké policie. Ředitelství služby cizinecké policie a jeho detašovaná pracoviště na mezinárodních letištích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v přijímacích střediscích pro žadatele o mezinárodní ochranu jsou nyní zodpovědná zvláště za ochranu státních hranic a slouží jako metodická pracoviště pro nově zřízené tzv. odbory cizinecké policie při krajských ředitelstvích Policie ČR.

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie je pracovištěm s působností na celém území ČR, které se mj. zabývá plněním úkolů v oblasti nelegální migraci, zejm. v boji proti převaděčství, obchodování s lidmi, vykořisťování a nuceným pracím. Specializované oddělení Útvaru se věnuje zajišťování informací a sbírání, prověřování a rozpracování poznatků o trestné činnosti páchané formou nelegálního zaměstnávání a v návaznosti na to odhaluje pachatele a provádí související úkony v trestním řízení (Zpráva, 2011).

3.2.2 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) podle § 6 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, reguluje a dohlíží na výkon státní správy a zachovávání zákonnosti při zajišťování státní politiky zaměstnanosti. Stanovuje kritéria pro vstup jednotlivých kategorií cizinců na pracovní trh a podmínky pro udělení povolení k zaměstnání podle situace na trhu práce. MPSV je zodpovědné za právní předpisy týkající se zaměstnávání cizinců a oblasti sociálního zabezpečení, které musí být v souladu s platnými mezinárodními dohodami (pokud se jich ČR účastní) a právní úpravou EU. Vede centrální evidenci volných pracovních míst, která mohou nastoupit držitelé zelených a modrých karet. Kontrolní akce u zaměstnavatelů, u nichž pracují cizinci, provádějí inspektoráty práce (Zpráva, 2011).

3.2.3 Ministerstvo průmyslu a obchodu

Výkon veřejné správy v oblasti živnostenského podnikání metodicky vede ve své působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu, dále poskytuje podporu rozvoji vymezených podnikatelských aktivit a v návaznosti na to se věnuje problematice podnikání zahraničních osob. Ministerstvo také navrhuje nutné úpravy legislativních podmínek živnostenského podnikání (Zpráva, 2011) a řídí živnostenské úřady, které i cizincům vydávají živnostenská oprávnění a které kontrolují dodržování předpisů ze strany živnostníků (Čižinský, 2009).

3.2.4 Ministerstvo zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí je ústředním správním orgánem ČR v oblasti zahraniční politiky. V této sféře tvoří koncepci a koordinuje zahraniční rozvojovou pomoc. Provádí státní správu v záležitostech povolování pobytu cizinců, jež požívají výsad a imunit dle mezinárodních právních předpisů (např. členové diplomatické mise nebo konzulárního úřadu), a také pomocí zastupitelských úřadů v otázkách udělování víz podle zákona o pobytu cizinců (Zpráva, 2011).

3.2.5 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) je zabezpečení vzdělávání pro cizince, a to na všech druzích škol a školských zařízeních, na jazykových kurzech (tímto ministerstvem akreditovaným), zajišťuje výměnné pobyty, umělecké, metodické a jiné specializované kurzy (ve sféře působnosti ministerstva) nebo odborné praxe stanovené k osvojení si praktických či odborných zkušeností cizince. MŠMT také připravuje stáže zahraničních odborníků (lektorů, vědeckých pracovníků) na školách v ČR. Podle podmínek zákona o vysokých školách ministerstvo nebo vysoké školy samotné nostrifikuje terciární vzdělání získané na vysokých školách v zahraničí (Zpráva, 2011).

3.2.6 Ministerstvo pro místní rozvoj

Zodpovědnost Ministerstva pro místní rozvoj na poli migrace spočívá v realizaci Memoranda o porozumění mezi Národní správou pro cestovní ruch Čínské lidové republiky a Evropským společenstvím o vízech a souvisejících otázkách týkajících se turistických skupin z Čínské lidové republiky (tzv. Memorandum ADS). Dále se spolupodílí na realizaci integrace cizinců, azylantů a osob požívající doplňkové ochrany v souvislosti užíváním integračních bytů oprávněnými osobami (Zpráva, 2011).

3.2.7 Ministerstvo financí

Ministerstvu financí je podřízen bezpečnostní sbor – Celní správa ČR, který má kompetence i pro oblast migrace. Podle ustanovení § 126 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, mají „*oprávnění kontrolovat, zda cizinec vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy a zda ji vykonává v souladu s vydaným povolením k zaměstnání nebo zelenou kartou, jsou-li podle tohoto zákona vyžadovány*“ kromě orgánů MPSV také celní úřady. „*Celní úřad informuje o provedených kontrolách příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce, a v případě zjištění nedostatků předává této pobočce podklady pro zahájení správního řízení o uložení pokut.*“ Celníci mohou v souvislosti s touto kompetencí také kontrolovaným cizincům přezkoumat platnost jejich povolení k pobytu.

3.2.8 Ministerstvo spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro oblast soudů a státních zastupitelství. Ministerstvo se otázkou migraci zabývá tím, že zajišťuje přípravu návrhů zákonů a ostatních právních předpisů, které upravují problematiku justice a vězeňství. V jeho kompetenci je i sledování, prověřování a vyhodnocování výkonu soudnictví. V řízení o extradici ministr spravedlnosti rozhoduje o vydání cizinců k trestnímu stíhání anebo k výkonu trestu do jiného státu, ale jen když se krajský, vrchní nebo Nejvyšší soud vyjádřil, že je vydání přípustné (Zpráva, 2011).

3.3 Meziresortní orgány

3.3.1 Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci

Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci bylo zřízeno jako meziresortní orgán Usnesením vlády ČR č. 933 ze dne 22. srpna 2007 a svou činnost zahájilo 1. září 2007. Jeho cílem je navázat těsnou spolupráci a zdokonalit výměnu informací mezi orgány, které jsou zapojeny do ochrany státních hranic a managementu mezinárodní migrace. Koordinátorem činnosti centra je odbor azylové a migrační politiky MV, které spolupracuje s dalšími organizacemi²⁰. Působení analytického centra se zaměřuje do čtyř fór: Migrace (monitoring pobytu cizinců na území Česka), Operativa a bezpečnost (bezpečnostní rizika nelegální migrace a ochrany státních hranic), Víza (monitoring politiky týkající se víz) a Strategie (komplexní stanoviska k migraci a ochraně státních hranic) (Ministerstvo vnitra, 2010c; Zpráva, 2011).

3.3.2 Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic

Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic ČR je od prosince 2006 mezirezortním orgánem na úrovni řídicích pracovníků (náměstků) několika

---

²⁰ Kromě příslušných útvarů a složek MV a Policie ČR jsou do aktivit tohoto pracoviště začleněny Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo financí (Generální ředitelství cel), Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo spravedlnosti, Úřad místopředsedy vlády pro evropské záležitosti a zpravodajské služby, tj. Bezpečnostní informační služba, Úřad pro zahraniční styky a informace a Vojenské zpravodajství.

ministerstev²¹. Ovlivňuje opatření, jež se přijímají na poli migrace a státních hranic, garantuje dosažení efektivity činností zainteresovaných orgánů pomocí vzájemné součinnosti a výměny údajů na vrcholovém stupni řízení. Dále provádí dohled nad činností Analytického centra pro ochranu státních hranic a migraci např. schvalováním záměrů/úkolů a výstupů jeho působení (Zpráva, 2011).

3.3.3 Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců

Usnesením vlády ČR ze dne 23. října 2000 č. 1044 k Aktualizované Koncepci boje proti organizovanému zločinu vznikl Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců, který řídí MPSV. Posláním orgánu je zabezpečovat optimální spolupráce příslušných institucí²², navrhopvat změny legislativy týkající nelegálního zaměstnávání cizinců a tvořit koncepci řešení této problematiky (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2000).

---

²¹ Těmi jsou: MV, včetně Policie České republiky, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo financí, MPSV, Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo spravedlnosti.

²² Bezpečnostní informační služba, Českomoravská konfederace odborových svazů, Český statistický úřad, Generální ředitelství cel ČR, Ministerstvo financí, MPSV, Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Odborový svaz Stavba ČR, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Ředitelství služby cizinecké policie ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu, MV, Státní úřad inspekce práce, Svaz podnikatelů ve stavebnictví a Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

4 Integrační politika

V této kapitole budeme hovořit o integrační politice. Po jejím definování a představení základních modelů integrace, přistoupíme k jednotlivým fázím vývoje politiky integrace cizinců v ČR. Zabývat se budeme začleňováním azylantů do české společnosti a podmínkám, za kterých je možné nabýt státní občanství ČR.

4.1 Vymezení integrační politiky

Integrační politiku podle Rákoczyové a Trboly (2008, s. 10) tvoří „*soubor opatření, která směřují k podpoře procesu sociální integrace přistěhovalců, tedy k jejich začlenění a přijetí do klíčových institucí, vztahů a pozic v hostitelské společnosti*“. Integrace je tedy proces zasahující do mnoha oblastí. Rozeznáváme čtyři dimenze integrační politiky: strukturální, kulturní, interaktivní a identifikační.

Strukturální dimenze je zacílena na začlenění imigrantů do důležitých sociálních institucí, a tak se opatření zaměřují na pracovní trh, vzdělávání, naturalizaci a podporování občanské a politické participace imigrantů. Kulturní rozměr zahrnuje poznávací, konativní a postojovou změnu přistěhovalců pomocí získání klíčových kompetencí hostitelské země. Opatření rozvíjející akulturaci se zaměřují na podporu jazykového vzdělávání, sportovní a kulturní činnosti cizinců. Interaktivní dimenze představuje začlenění a přijetí cizinců do základních společenských sítí a vztahů např. zajištěním integrovaného (smíšeného) vzdělávání. Předchází se tak prostorové koncentraci a segregaci cizinců. Identifikační integrace znamená jedincovo subjektivní pojetí začlenění, pocit sounáležitosti cizince s přijímající společností a jeho ztotožnění se sociálními skupinami. Stát může multikulturní společnost rozvíjet uznáním organizací přistěhovalců (ibid.).

4.2 Modely integrace

Podle Drbohlava (2001) se přistěhovalci, kteří se rozhodli nastálo usadit v cílové zemi, musejí podrobit obtížnému procesu adaptace. Přivyknutí si na nové podmínky většinové společnosti podmiňuje velmi mnoho okolností. Největší vliv

na adaptaci mají pochopitelně sami imigranti, také přistěhovalecká politika dané země a přístup její většinové společnosti k přistěhovalcům. Důležitým faktorem je přání imigrantů zdárně se začlenit do majoritní populace, které může být ovlivněno velikostí dřívějších i současných migračních proudů daného etnika, geografickou vzdáleností mezi zemí původu a cílovou, místem pobytu imigrantů a v neposlední řadě fyzickou a kulturní podobností migrační a většinové populace. Adaptační proces můžeme vyjádřit na mikro (jedinec) i makroúrovni (stát). Z pohledu jedince hovoříme o několika typech soužití s většinou společnosti: integraci, asimilaci, separaci nebo marginalizaci podle toho, zda imigrant navazuje a udržuje vztahy s dalšími etnickými skupinami či nikoliv a zda si uchovává svou vlastní kulturní totožnost nebo nikoliv. Na makroúrovni existují tři základní modely imigračních politik, které zde nastíníme ve zjednodušené formě.

- 1) Diskriminační model – založený na předpokladu, že cizinci v zemi zůstanou jen dočasně a po ukončení svého pobytu se vrátí do země původu. Imigranti se mohou začlenit jen do určitých společenských oblastí např. na pracovní trh, ale nemohou vstoupit do dalších sfér (sociální péče, získání občanství, podíl na politickém životě), což je socioekonomicky znevýhodňuje. Tento přístup se dal označit za typický pro Německo, Rakousko a Švýcarsko.
- 2) Asimilační model – umožňuje snadnou adaptaci cizince do přijímající společnosti. Stát umožní cizinci rychlé získání občanství, tedy stejných práv a povinností, jaká mají státní příslušníci dané země. Od přistěhovalce ale požaduje, aby se vzdal svých specifických sociokulturních znaků a mateřského jazyka, a tím se brzy asimilovat do majoritní společnosti. Tomuto přístupu se nejvíce přibližovala politika Francie.
- 3) Multikulturní (pluralitní) model – podporuje odlišnosti mezi menšinovou a většinovou populací. Přistěhovalci získávají totožná práva ve všech společenských oblastech, ale nemusí se vzdát svých specifíků. Stát naopak tyto odlišnosti podporuje. Za představitel tohoto modelu se považovalo např. Švédsko.

V současné době se ale žádný z uvedených modelů nevyskytuje samostatně, ale země se k některým z nich přiklánějí a často více modelů kombinují.

4.3 Fáze vývoje integrační politiky

4.3.1 První fáze

Drbohlav a kol. (2011) uvádějí, že počátek integrační politiky v ČR souvisí s problematikou uprchlíků, kteří zde po 1989 začali hledat ochranu. Proto vláda ČR přijala základní pravidla pro integraci uprchlíků svým Usnesením ze dne 20. prosince 1991 č. 536 o schválení koncepce věcného a organizačního zabezpečení pomoci uprchlíkům v ČR. Tyto principy se vztahovaly také na integraci českých krajanů a jejich rodinných příslušníků, kteří přicházeli od roku 1991 z bývalých sovětských republik. Krajané navíc mohli získat snáze trvalý pobyt v ČR oproti jiným skupinám cizinců. V roce 1994 byl pro uprchlíky spuštěn státní asistenční program pro integraci, který jim nabízel nájemní bydlení, v pozdějších letech ještě bezplatné kurzy českého jazyka a poradenství sociální i pracovní.

4.3.2 Druhá fáze

Barša a Baršová (2005) konstatují, že ve druhé fázi došlo k vytváření integrační politiky na více úrovních. Jednalo se o sestavení kompletní integrační strategie, o postupy jednotlivých ministerstev, podporu výzkumu, o zavádění dotačních programů za účelem podnícení spolupráce s nevládními organizacemi a spolky přistěhovalců a o úsilí přenést odpovědnost za vykonávání integrační politiky na nižší stupně veřejné správy. MV proto zřídilo Komisi ministra vnitra pro integraci cizinců a vztahy mezi komunitami, kde zasedali ministerští úředníci a zástupci nevládních organizací a akademické obce.

V důsledku zvyšujícího se počtu cizinců vláda ČR v roce 1999 vydala první ucelený dokument o integraci imigrantů s názvem **Zásady koncepce integrace cizinců na území ČR**²³. Integraci definovaly jako postupné zařazování přistěhovalců do české společnosti. Jejich cílem bylo vytvořit předpoklady systematického rozvoje dobrých vztahů mezi jednotlivými komunitami při vytváření multikulturní společnosti a také se staly nutnou podmínkou pro zajištění náležité ochrany základních lidských práv a svobod přistěhovalců na území ČR. Dokument stanovil, že politika vlády ČR má za spolupráce s příslušnými českými

---

²³ Zásady jsou uvedeny v příloze k Usnesení vlády ČR ze dne 7. července 1999 č. 689.

i mezinárodními organizacemi, vědeckými pracovišti a se sdruženími cizinců směřovat zejména k tvorbě legislativně právních podmínek integrace a má cizincům umožnit přiměřeně se podílet na veřejném životě (Drbohlav a kol. 2010; Zásady, 1999).

Zásady se staly základem pro vytvoření podrobnější a konkrétnější **Koncepce integrace cizinců na území ČR**²⁴ v roce 2000. Integrace se měla podle Drbohlava a kol. (2011) zaměřit na přibližování postavení legálně a dlouhodobě usazených cizinců pozici občanů ČR a na obranu jejich politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv. Koncepce rozdělila kompetence mezi ministerstva, která si vypracovávala vlastní návrhy integrační politiky týkající se zákonodárné, organizační, metodické i praktické složky uskutečňování integrace cizinců. Koncepce podporovala prevenci rasismu a diskriminace cizinců, zlepšování informovanosti přistěhovalců i českých občanů, rozvoj kvalifikace a jazykových znalostí, právní a sociální poradenství pro imigranty. Významnou úlohu v těchto krocích zastávaly nestátní neziskové organizace. Od roku 2001 se při okresních úřadech zřizovaly poradní orgány pro integraci cizinců, jejichž úkolem byl monitoring a analýza situace cizinců v dané lokalitě. V důsledku reformy státní správy byly po pouhém roce fungování zrušeny (spolu s okresními úřady) a orgány územní samosprávy se do integrace cizinců nemusely zapojovat.

4.3.3 Třetí fáze

Od roku 2004 dochází, jak uvádějí Drbohlav a kol. (2010), k výraznému rozvoji integrační politiky ČR a k jejímu převedení z Ministerstva vnitra na Ministerstvo práce a sociálních věcí, což lze vnímat jako zvýšení aktivity orgánů státu v otázkách integrace cizinců. Koncepce integrace byla zhodnocena jako neefektivní nástroj a příliš obecný dokument, který se zaměřil pouze na práva cizinců a neřešil jejich povinnosti v integračním procesu. Z tohoto důvodu se v roce 2006 přijala nová **Aktualizovaná Koncepce integrace cizinců**²⁵. Integrace byla redefinována jako oboustranný proces, při kterém se domácí obyvatelstvo a imigranti sjednocují do jedné společnosti, což vyžaduje vytvoření předpokladů pro začlenění přistěhovalců do české společnosti ale také nutnost přizpůsobení se

---

²⁴ Usnesení vlády ČR ze dne 11. prosince 2000 č. 1266.

²⁵ Usnesení vlády ČR ze dne 8. února 2006 č. 126.

imigrantů. Za cílovou skupinu integrační politiky byli označeni cizinci²⁶ pobývající legálně na území ČR nejméně jeden rok. Zdůrazňován je jednotlivec, jeho osobní úsilí a odpovědnost v integračním procesu. Aktualizovaná Koncepce dále představila čtyři priority integrace cizinců, a to:

- znalost českého jazyka: zavést certifikované osvědčení prokazující znalost českého jazyka – od 1. ledna 2009 je certifikovaná zkouška z českého jazyka nutnou podmínkou pro povolení k trvalému pobytu,
- ekonomická soběstačnost: snižovat administrativní zátěž při jejich účasti na pracovním trhu),
- orientace cizince ve společnosti: zlepšit vědomosti imigrantů o české společnosti,
- vztahy imigrantů s většinovou společností: podporovat rozvoj vztahů mezi oběma skupinami, zvyšovat povědomí veřejnosti o přistěhovalcích v ČR.

4.3.4 Čtvrtá fáze

Od srpna 2008 došlo k opětovnému přesunu agendy integrace cizinců z Ministerstva práce a sociálních věcí na Ministerstvo vnitra, aby znovu propojená imigrační a integrační politika umožňovala snazší zavádění nezbytných opatření. Integrační politika se nyní má rozšiřovat i na nově příchozí imigranty ze třetích zemí, výrazně se zaměřuje zvláště na děti přistěhovalců a ženy (Zpráva, 2010).

MV považuje integraci na lokální a regionální úrovni za stěžejní, a proto zřídilo nový nástroj integrační politiky tzv. **emergentní projekty**, které napomáhají v řešení současných i eventuálních krizových situacích ve městech s větší koncentrací cizinců, předcházejí vzniku napětí mezi přistěhovalci a dalšími obyvateli měst a slouží jako prevence vzniku uzavřených komunit cizinců. Samosprávy tak díky projektům dostávají první impulz k utváření vlastních integračních koncepcí. Magistráty měst²⁷ realizují emergentní projekty přímou spoluprací s MV, nestátními neziskovými organizacemi, školami a dalšími subjekty. V roce 2009 byla zřízena krajská **Centra na podporu integrace**

²⁶ Zejména občané tzv. třetích zemí, kteří nežádají nebo jim nebyla udělena mezinárodní ochrana, výjimečné občané EU. Integrace azylantů se řídí podle Státního integračního programu (Ministerstvo vnitra, 2012).

²⁷ V roce 2010 se emergentní projekty uskutečnily v Plzni, Pardubicích, Havlíčkově Brodě a některých městských částech Prahy.

cizinců²⁸, která slouží jako střediska integračních činností v daném kraji a také sdružují subjekty (nestátní neziskové organizace, zdravotnické, sociální a vzdělávací organizace atd.) přispívající ke zdárné realizaci integrační politiky státu. Centra poskytují informační a poradenskou činnost, tlumočnické služby, zprostředkovávají kurzy českého jazyka a sociokulturní orientace cizinců ve společnosti atd. (Zpráva, 2011).

Pro integrační politiku je také důležité přijetí antidiskriminačního zákona v roce 2009. Sochorová a Plešková (2009) konstatují, že v souladu se směrnicemi EU, mezinárodními smlouvami, ke kterým se ČR připojila, a Listinou základních práv a svobod prosazuje právo na rovné zacházení pro všechny osoby a zakazuje diskriminaci v přístupu k zaměstnání, povolání, podnikání, vzdělání, zdravotní péči, sociálnímu zabezpečení atd. Zásadní změny však s účinností tohoto zákona nelze očekávat, neboť většinou obsahuje ustanovení jiných právních předpisů.

MV v roce 2011 provedlo aktualizaci koncepce integrace²⁹. Konkrétní úkoly pro realizaci integrační politiky je obsaženo v Usnesení vlády ČR ze dne 4. ledna 2012 k Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2012 (Ministerstvo vnitra, 2011).

4.4 Integrace azylantů

Státní integrační program se zaměřuje na pomoc azylantům při zabezpečování jejich začlenění do společnosti v oblastech zajištění nabídek bydlení, výuky českého jazyka a vstupu na pracovní trh. Azylanti mohou dosáhnout na bydlení podle několika variant:

- za finanční podpory státu mohou získat nájemní byt v majetku obce,
- za pomoci státního příspěvku na úhradu čistého nájemného nebo jeho části,
- v zařízeních sociálních služeb.

Na přechodnou dobu se mohou azylanti ubytovat v zařízení MV provozovaném SUZ – v integračním azylovém středisku. Ve střediscích jsou jim k dispozici samostatné bytové jednotky, za které platí nájem. Během svého pobytu ve

---

²⁸ V současnosti Centra fungují v 10 krajích.

²⁹ Usnesení vlády ČR ze dne 9. února 2011 č. 99 k Aktualizované koncepci integrace cizinců – Společné soužití.

středisku se azylové osoby mají věnovat zvláště výuce českého jazyka, hledání stálého bydlení a zaměstnání (nebo za tímto účelem zvyšovat svou kvalifikaci). Výuka českého jazyka je realizována formou bezplatného jazykového kurzu v celkové časové dotaci 400 hodin. Získávání znalostí českého jazyka probíhá buď v integračním azylovém středisku pro zde ubytované azylové osoby, nebo u smluvních partnerů MŠMT, které tyto jazykové kurzy garantuje. Státní integrační program je uskutečňován MV ve spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi a dalšími subjekty (Ministerstvo vnitra, 2012).

4.5 Občanství ČR

Na integrační politiku navazuje problematika naturalizace. Za zakončení procesu integrace totiž můžeme považovat získání státního občanství přijímající země. Podle zákona č. 40/1993 Sb.³⁰ se státní občanství ČR nabývá: narozením, osvojením, určením otcovství, nalezením na území ČR, prohlášením a udělením. V ČR je tento právní vztah občana ke státu založen na principu *ius sanguinis*³¹ (pokrevní právo) – dítě nabývá státní občanství ČR narozením, pokud je alespoň jeden jeho rodič českým občanem. Tato zásada se ale netýká cizinců, kterým může být na žádost občanství uděleno, pokud kumulativně splní několik podmínek. Žadatelé na území ČR musejí:

- mít povolen trvalý pobyt a převážně se zde zdržovat,
- prokázat, že se vzdali svého dosavadního občanství (s výjimkou osob bez státní příslušnosti nebo osob s přiznaným azylem v ČR),
- prokázat, že v posledních pěti letech nebyli pravomocně odsouzeni pro úmyslný trestný čin,
- plnit povinnosti dle dalších právních předpisů týkajících se např. vstupu a pobytu cizinců na území ČR, sociálního zabezpečí a veřejného zdravotního pojištění,
- prokázat znalost českého jazyka – pohovorem před příslušným úřadem.

Splnění některých uvedených podmínek ale může být prominuto (Drbohlav a kol., 2010; Analýza, 2005).

---

³⁰ Zákon o nabývání a pozbývání státního občanství ČR.

³¹ Dítě narozené na území ČR může získat české občanství také podle principu *ius soli* (územní právo), pokud jsou jeho rodiče osobami bez státního občanství a alespoň jeden z nich je držitelem povolení k trvalému pobytu a území ČR.

Prohlášením si může zvolit české občanství osoba, která byla státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, ale přitom neměla státní občanství ani ČR ani Slovenské republiky. Jde tedy o výjimečné situace. Dvě specifické skupiny osob mohou získat české občanství také prohlášením. Zaprvé se jedná o bývalé československé občany, kteří v době komunismu emigrovali. Tento způsob opuštění republiky byl nezákonný a zpravidla jim bylo odejmuto československé občanství. Hned v roce 1990 byl přijat zvláštní zákon³², jež těmto bývalým občanům umožňoval do konce roku 1993 opět získat občanství ČR. Po politickém a mediálním nátlaku se od roku 1999 emigrantům novým zákonem³³ znovu poskytla příležitost nabýt české občanství za zvýhodněných podmínek. Emigranti představovali značnou část osob, které získaly státní občanství ČR, avšak nyní jejich zájem postupně slábne. Druhou skupinu reprezentují Slováci žijící v ČR. Již zmíněný zákon č. 40/1993 Sb. se zaměřoval specificky i na otázku nabývání českého občanství Slováci. Pokud trvale pobývali na území ČR alespoň dva roky, vzdali se slovenského občanství a nebyli odsouzeni během posledních pěti let za úmyslný trestný čin, mohli získat občanství ČR zjednodušeným způsobem, tzv. opcí³⁴. Slováci tohoto mechanismu využívali ve velké míře – jen během několika let získalo občanství prohlášením více než 300 000 bývalých slovenských občanů (ibid.).

---

³² Zákon č. 88/1990 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o nabývání a pozbyvání československého státního občanství.

³³ Zákon č. 193/1999 Sb. o státním občanství některých bývalých československých státních občanů a jeho novela č. 46/2006 Sb.

³⁴ V minulosti prohlášení o volbě státního občanství mohli využít lidé např. při změně státních hranic Československa – opce ze Zakarpatské Ukrajiny.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 Výzkum – Postoje české veřejnosti k cizincům

V praktické části této diplomové práce se budeme věnovat kvantitativnímu výzkumu, konkrétně zjišťoval postoje veřejnosti k cizincům a názory na problematiku migrace. Nejdříve si tedy vysvětlíme pojem postoj a z něj odvozené pojmy předsudek a stereotyp. Hartl a Hartlová (2000, s. 431) vymezují postoj následovně: je to „*hodnotící vztah vyjádřený sklonem ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace a sebe sama, postoje jsou součástí osobnosti, předurčující poznání, chápání, myšlení a citění, postoje se spolu s vědomostmi a dovednostmi získávají v průběhu života, především vzděláváním a širšími sociálními vlivy, jako je veřejné mínění a sociální kontakty; jsou relativně trvalé a obsahují složku: poznávací (kognitivní), citovou (afektivní) a konativní (behaviorální)*“. S postojem souvisí další pojem, a to předsudek. Podle Čermáka a kol. (2003, s. 100) je to „*druh iracionálního, emociogenního postoje, který je obvykle převzat jako již hotový názor nebo smýšlení o něčem a je obvykle negativní. (...) Pro svou emocionální podstatu jsou předsudky psychicky hluboko zakořeněny a odolávají pokusům vykořenit je racionální argumentací. (...) Blokuje inovativní myšlení a jednání i komunikaci, vede někdy ke xenofobiím, přehnané sociální kontrole, diskriminaci, agresivnímu chování. (...) Nejčastěji se hovoří o předsudcích rasistických či nacionalistických, morálních, náboženských.*“ Poslední pojem stereotyp je Čermákem a kol. (2003, s. 254) charakterizován jako „*ustrnulá představa, názor, prvek jednání, který člověk nemůže a nechce změnit. Většinou převzatý prvek od nějaké autority, často v dětství. (...) Lippman ho chápal jako neměnné schéma vnímání a hodnocení lidí, událostí, situací. Stereotypy [jsou] často postaveny na předsudcích a týkají se vztahu k menšinám*“.

5.1 Cíl výzkumu

Do českých zemí během posledních staletí nepřicházelo mnoho imigrantů a navíc se tito přistěhovalci nechtěli asimilovat s většinovou společností a Češi měli sklon k cizincům přistupovat stereotypně a s určitými předsudky (viz podkapitola 1.6). V současnosti se ČR stává pro cizince atraktivní a je jich zde více než 400 000. Zajímalo nás, zda u Čechů stále ještě převažuje negativní nazírání na cizince, a cílem výzkumu je tedy zjistit postoje české veřejnosti k cizincům na příkladu Olomouckého kraje.

5.2 Metoda získání dat

Pro získání informací o postojích k cizincům a názorech na imigraci jsme využili metodu dotazníku. Gavora (2010, s. 121) definuje dotazník jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“. Je to nejčastější metoda zjišťování dat, protože umožňuje získávat velké množství údajů za krátkou dobu. Dotazník se skládá z jednotlivých prvků – otázek (případně položek), na které osoba vyplňující dotazník (respondent) odpovídá. Zvolili jsme formu uzavřených polytomických otázek.

Uzavřená (strukturovaná) otázka navrhuje respondentovi několik možných odpovědí. Hlavní předností této formy otázek je jejich snadné zpracování. Nevýhodou je, že respondent si může vybírat pouze z odpovědí, které jsou v dotazníku připraveny. Důležitý je typ odpovědi „nevím“, kterou zvolí respondent, který se v dané problematice neorientuje, nebo se k položce nechce vyjádřit. Pokud by neměl možnost výběru této možnosti, jeho odpověď by zkreslovala výsledky. Rozlišujeme dva typy uzavřených otázek, a to dichotomické, které nabízejí dvě volby: ano nebo ne, a polytomické, které uvádějí více alternativ než dvě a poskytují tedy přesnější projev názoru respondenta. (Chráška, 2007; Gavora, 2010).

Při sestavování položek dotazníku jsme se inspirovali knihou Michala Vašečky (2009) *Postoje veřejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike*. Otázky jsme modifikovali pro náš výzkum. Dotazník byl anonymní,

skládal se z 16 položek a měl stejnou podobu pro všechny respondenty. Položky jsme rozdělili do pěti kategorií:

- 1) demografické otázky (č. 1 a 2),
- 2) otázky zjišťující vědomosti o cizincích a postoje k zahraniční migraci (č. 3 a 4)
- 3) otázky zaměřené na míru tolerance a otevřenosti vůči cizincům (č. 5 a 6),
- 4) názory na přínosy či náklady imigrace pro společnost (č. 7 až 14),
- 5) otázky směřované na integraci cizinců.

Úplné znění dotazníku předkládáme v příloze č. 2.

5.3 Výzkumný vzorek

V průběhu měsíce března 2012 jsme pro účely našeho výzkumu náhodně vybraným lidem v Olomouckém kraji předložili celkem 140 dotazníků. Vyplněné a vrácené dotazníky dosáhly počtu 114, návratnost proto činila 81 %.

Výzkumný vzorek tedy tvořilo 114 osob, z toho 61 žen a 53 mužů. Jejich věk byl v rozmezí 16 až 60 let

5.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V této podkapitole se budeme vyhodnocovat jednotlivé položky dotazníku a výsledky znázorníme pomocí tabulek a grafů.

Položka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

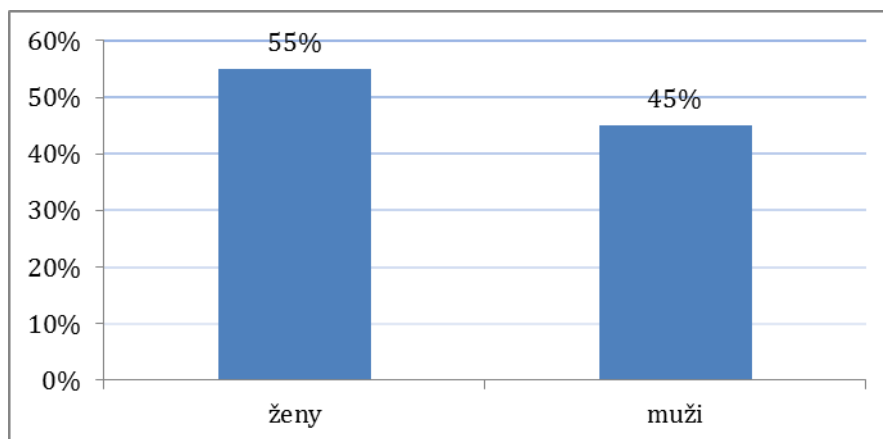
Našeho výzkumu se zúčastnilo celkem 114 respondentů. Ženy byly zastoupeny 55 % a muži 45 %. Obě pohlaví jsou tedy zastoupena přibližně stejným počtem respondentů.

Tabulka č. 1: Respondenti podle pohlaví

Pohlaví	Počet osob	%
Ženy	63	55
Muži	51	45

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 1: Respondenti podle pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 2: Jaký je Váš věk?

Výzkumu se zúčastnili respondenti ve věku od 16 do 60 let. Rozdělili jsme je do čtyř věkových kategorií. Z grafického znázornění vyplývá, že nejvíce osob (41 %) bylo věku 26 – 35 let. Naopak nejmenší skupinu představovali respondenti ve věkovém rozpětí 46 – 60 let.

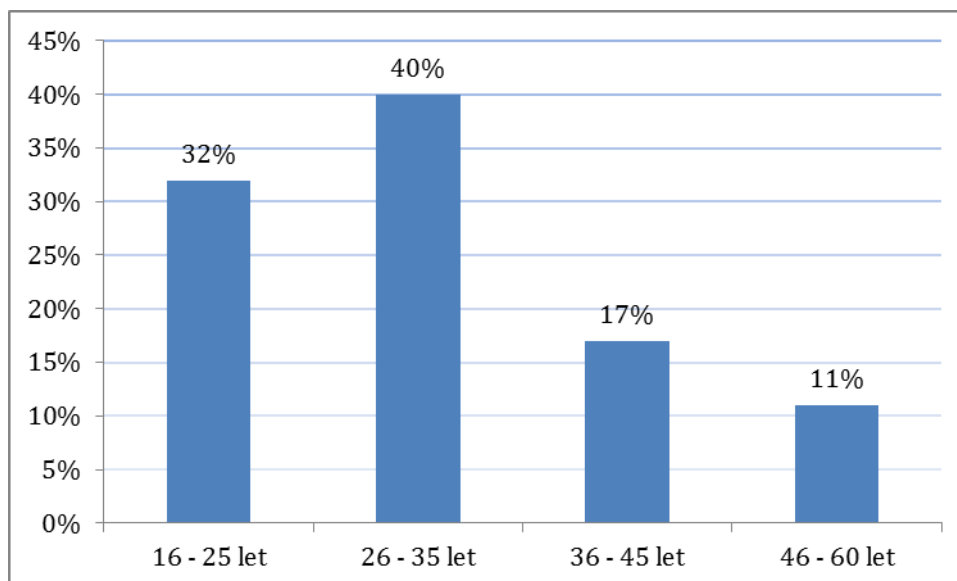
Tabulka č. 2: Respondenti podle věku

Věková kategorie	Počet respondentů	%
16 – 25 let	36	32
26 – 35 let	47	40
36 – 45 let	19	17
46 – 60 let	12	11

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 2 Respondenti podle věku

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 3: Kolik cizinců žije v současnosti legálně na území ČR?

Třetí otázka zjišťovala odhad počtu legálně pobývajících cizinců na území ČR. 69 % respondentů zvolilo možnost odpovědi, že na území ČR legálně přebývá asi 400 000 cizinců. Téměř třetina dotázaných si myslí, že počet cizinců se pohybuje okolo 700 000. K odpovědi 100 000 se přiklonilo 8 % respondentů a pouze několik jedinců uvažuje, že v ČR pobývá asi 1 milion cizinců.

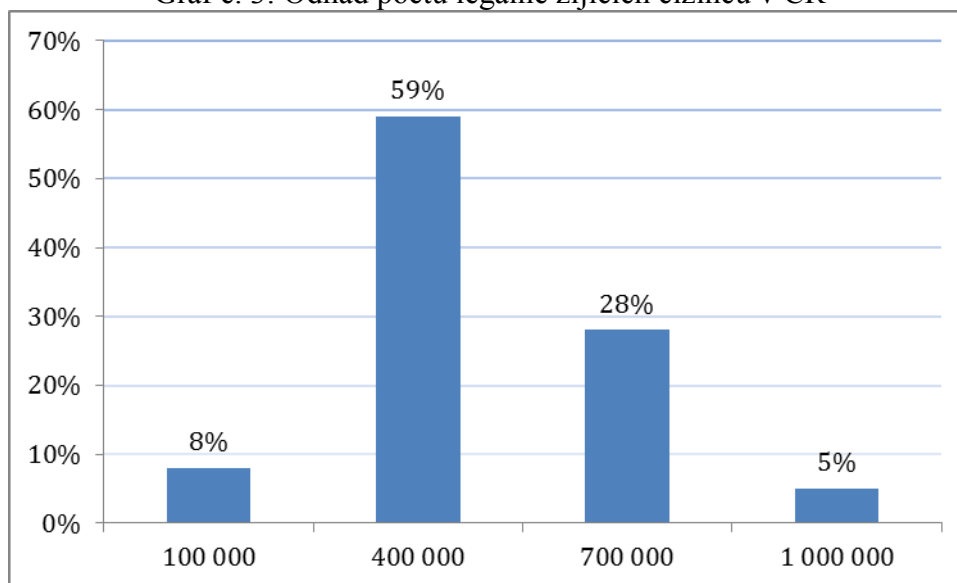
Z odpovědí je zřejmé, že čeští občané mají velmi dobré povědomí o počtu cizích státních příslušníků na území ČR.

Tabulka č. 3: Odhad počtu legálně žijících cizinců v ČR

Odpovědi	Počet odpovědí	%
100 000	9	8
400 000	67	59
700 000	32	28
1 000 000	6	5

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 3: Odhad počtu legálně žijících cizinců v ČR

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 4: Myslíte si, že se v nejbližších pěti letech zvýší počet cizinců v ČR?

Otázka zjišťovala názor na vývoj imigrace v nejbližší době. Více než polovina dotázaných si myslí, že počet cizinců bude mírně stoupat. Znatelné zvyšování počtu cizinců očekává 16 % osob a přibližně stejný počet lidí nepředpokládá žádné změny. 4 % respondentů se domnívá, že ČR nebude pro cizince zajímavá a další 4 % si myslí, že vláda bude podnikat kroky k omezení imigrace. Zbýlých 7 % osob odpovědělo, že neví.

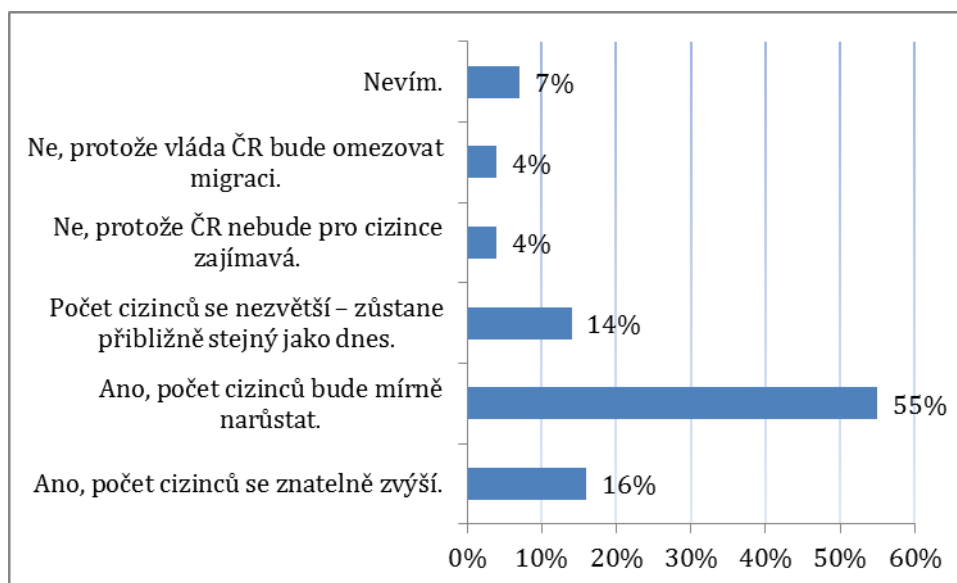
Veřejnost nepředpokládá, že by ČR přestala být pro cizince žádoucím cílem jejich mezinárodních migrací. Většinou zastává stanovisko, že přistěhovalci nadále budou směřovat do ČR, ale jejich počty porostou pozvolna.

Tabulka č. 4: Očekávání nárůstu počtu cizinců v ČR v nejbližších pěti letech

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Ano, počet cizinců se znatelně zvýší.	18	16
Ano, počet cizinců bude mírně narůstat.	62	55
Počet cizinců se nezvětší – zůstane přibližně stejný jako dnes.	16	14
Ne, protože ČR nebude pro cizince zajímavá.	5	4
Ne, protože vláda ČR bude omezovat migraci.	5	4
Nevím.	8	7

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 4: Očekávání nárůstu počtu cizinců v ČR v nejbližších pěti letech

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 5: Přicházíte Vy osobně do kontaktu s cizinci?

Pátá otázka zjišťovala, jestli respondenti přicházejí do styku s cizinci a jak jsou jejich kontakty s cizinci intenzivní. Respondenti měli možnost uvést více alternativ, proto výsledný součet odpovědí se nerovná 100 %.

Z grafického vyjádření vyplývá, že se našeho dotazníkového šetření zúčastnila 3 % cizinců. Mezi příbuznými má 21 % respondentů státního příslušníka jiného státu a rovněž 21 % dotázaných má cizince za sousedy. Cizince mezi spolupracovníky má 28 % respondentů a 48 % mezi přáteli. Náhodně potkává cizince 40 % respondentů a pouhá 2 % uvedla, že s cizinci nepřichází do žádného styku.

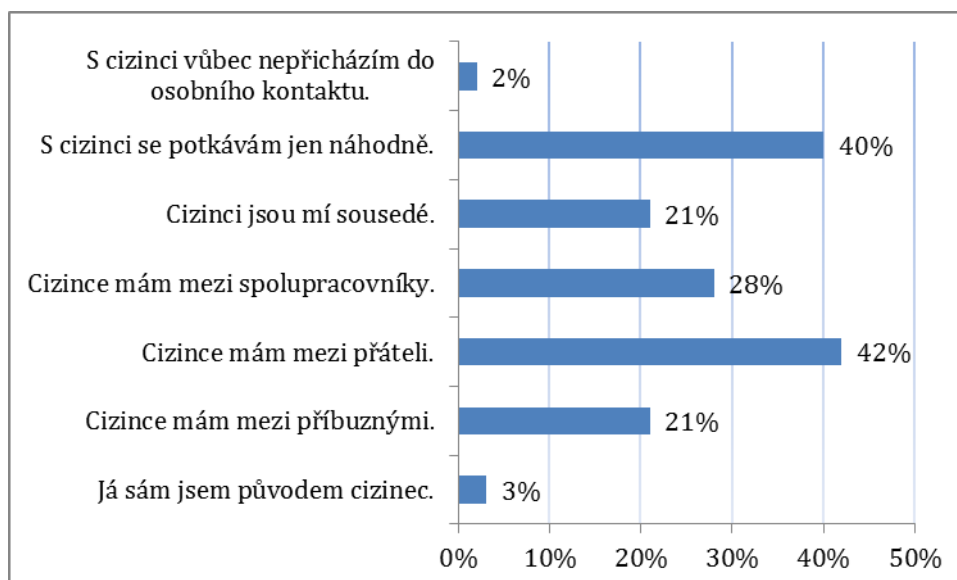
Zajímavé je zjištění, že velká část respondentů má cizince mezi svými přáteli a příbuznými, nebo se s imigranty setkávají v rámci svého zaměstnání. Občané ČR jsou často ve styku s cizinci, i když u některých se jedná spíše o nahodilé setkání např. na ulici.

Tabulka č. 5: Osobní kontakt s cizinci

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Já sám jsem původem cizinec.	3	3
Cizince mám mezi příbuznými.	24	21
Cizince mám mezi přáteli.	48	42
Cizince mám mezi spolupracovníky.	32	28
Cizinci jsou mí sousedé.	24	21
S cizinci se setkávám jen náhodně.	46	40
S cizinci vůbec nepřicházím do osobního kontaktu.	2	2

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 5: Osobní kontakt s cizinci

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 6: Jaké je podle Vašeho názoru postavení cizinců ve společnosti z hlediska jejich diskriminace?

Přibližně polovina dotázaných vyjádřila názor, že mezi postavením cizinců a ostatních není rozdíl. Naopak čtvrtina respondentů si myslí, že cizinci jsou v ČR nějakým způsobem znevýhodňováni. Pouze podle 5 % názorů veřejnosti jsou cizinci u nás upřednostňováni na úkor českých občanů. Ostatní respondenti (18 %) uvedlo odpověď nevím.

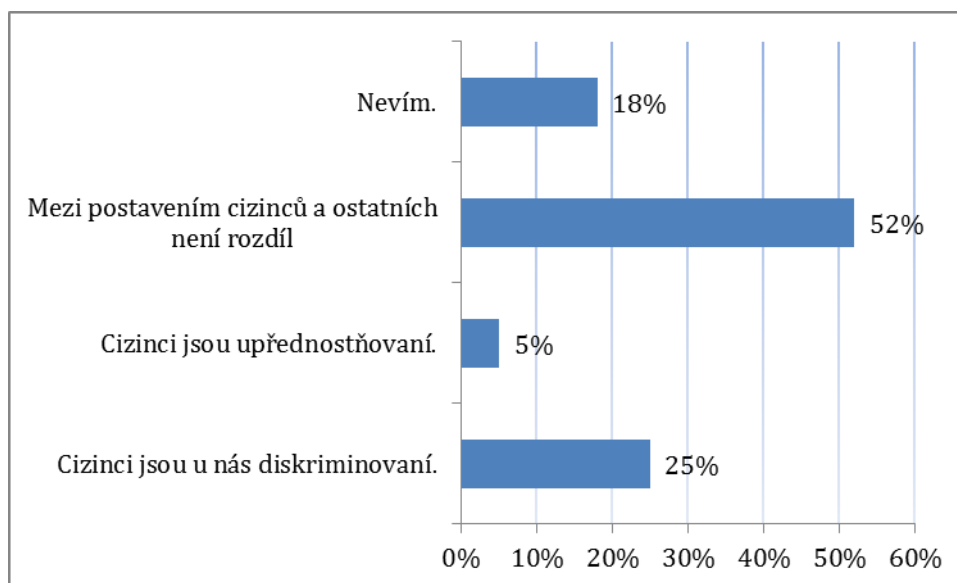
Obyvatelé ČR si nejsou vědomi, že by cizinci mohli být znevýhodňováni anebo výrazně zasaženi diskriminačními podmínkami. Jen několik jedinců si myslí, že cizinci jsou nositeli zvláštních výhod, kterých se českým občanům nedostává.

Tabulka č. 6: Postavení cizinců

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Cizinci jsou u nás diskriminováni	28	25
Cizinci jsou upřednostňováni	6	5
Mezi postavením cizinců a ostatních není rozdíl	59	52
Nevím	21	18

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 6: Postavení cizinců

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 7: Souhlasíte s tvrzením, že cizinci českým občanům berou práci?

Sedmá otázka se dotazovala, zda respondenti považují cizince za konkurenty na trhu práce. Dvě třetiny respondentů si myslí, že cizinci neberou českým občanům práci, naopak třetina se domnívá, že ano. 6 % respondentů nevědělo odpovědět.

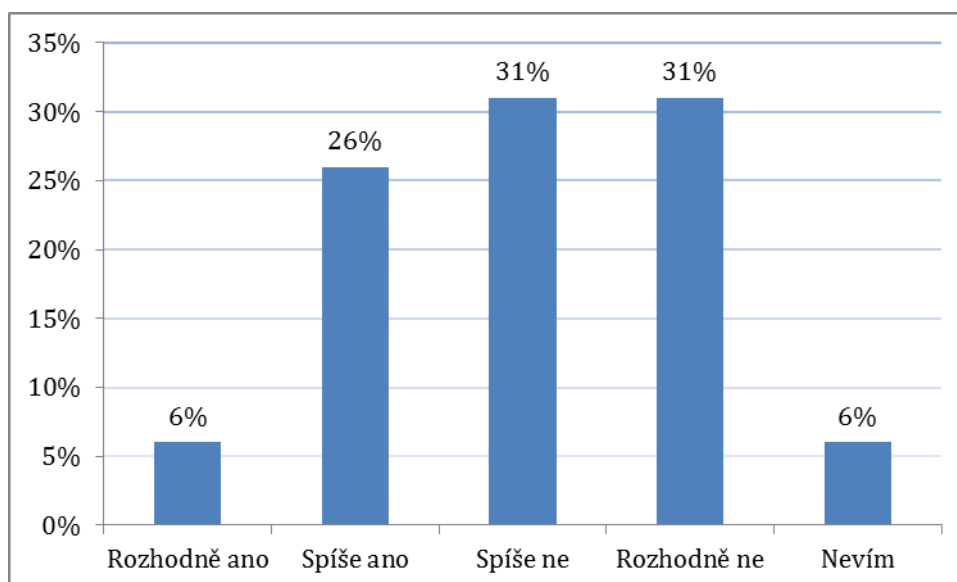
Češi nepocítují, že by jim cizinci znesnadňovali přístup k práci. Pouze třetina lidí se cítí na pracovním trhu znevýhodněna přítomností cizích státních příslušníků.

Tabulka č. 7: Souhlas s tvrzením, že cizinci berou českým občanům práci

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	8	6
Spíše ano	30	27
Spíše ne	34	31
Rozhodně ne	34	31
Nevím	8	6

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 7: Souhlas s tvrzením, že cizinci berou českým občanům práci

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 8: Souhlasíte s tvrzením, že cizinci vykonávají povolání, o která čeští občané nemají zájem a která jsou špatně finančně ohodnocena?

Otázka se táže na souhlas respondentů s tím, že cizinci pracují na neatraktivních a málo placených pracovních pozicích. Tři čtvrtiny respondentů prohlašuje, že s uvedeným tvrzením souhlasí. Naopak 24 % respondentů s tímto výrokem nesouhlasí. Zbýlých 6 % zvolilo odpověď nevím.

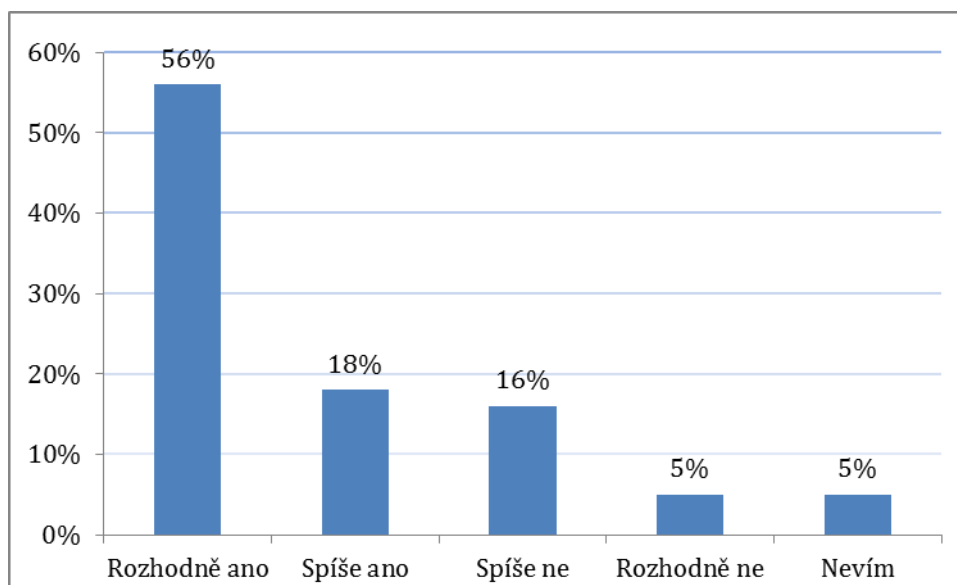
Většina z dotázaných občanů ČR se domnívá, že cizinci obsazují neoblíbené pracovní pozice, s malými výdělky a nízkým sociálním statutem.

Tabulka č. 8: Souhlas s výrokem, že cizinci vykonávají zaměstnání, o která Češi nemají zájem a jsou špatně finančně ohodnocena.

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	64	56
Spíše ano	20	18
Spíše ne	18	16
Rozhodně ne	6	5
Nevím	6	5

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 8: Souhlas s výrokem, že cizinci vykonávají zaměstnání, o která Češi nemají zájem a jsou špatně finančně ohodnocena.

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 9: Souhlasíte s tvrzením, že někteří cizinci mohou rozšiřovat v ČR nebezpečné nemoci?

Devátá otázka reflektuje názor, který tvrdí, že cizinci šíří v ČR nebezpečné choroby. Více než polovina, tj. 56 % respondentů se přiklání k záporné odpovědi a 38 % dotázaných s tvrzením souhlasí. K možnosti nevím se u této položky přiklonilo 5 % respondentů.

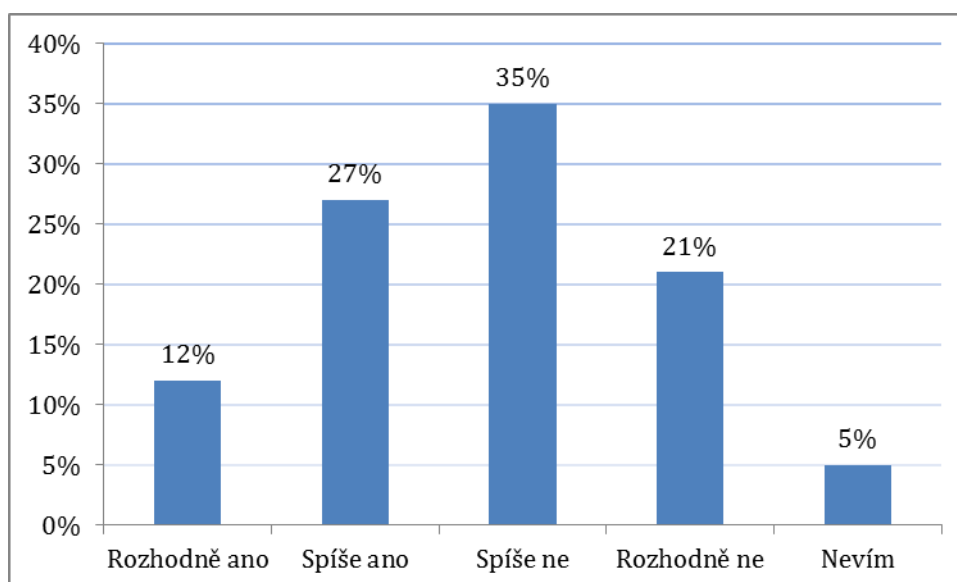
Češi se spíše přiklání k názoru, že cizinci pro ně nepředstavují hrozbu v podobě přenosu a šíření vážných nemocí.

Tabulka č. 9: Souhlas s tvrzením, že někteří cizinci mohou rozšiřovat v ČR nebezpečné nemoci.

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	14	12
Spíše ano	30	26
Spíše ne	40	35
Rozhodně ne	24	21
Nevím	6	5

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 9: Souhlas s tvrzením, že někteří cizinci mohou rozšiřovat v ČR nebezpečné nemoci.

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 10: Souhlasíte s tvrzením, že se cizinci podílejí na nárůstu kriminality v ČR?

Tato položka zjišťovala názor, zda lze cizince považovat za příčinu růstu kriminality na území ČR. Polovina respondentů s tvrzením souhlasí, naproti tomu 34 % dotázaných s tímto příliš nesouhlasí. Téměř pětina dotázaných nedokázala vyjádřit svůj názor.

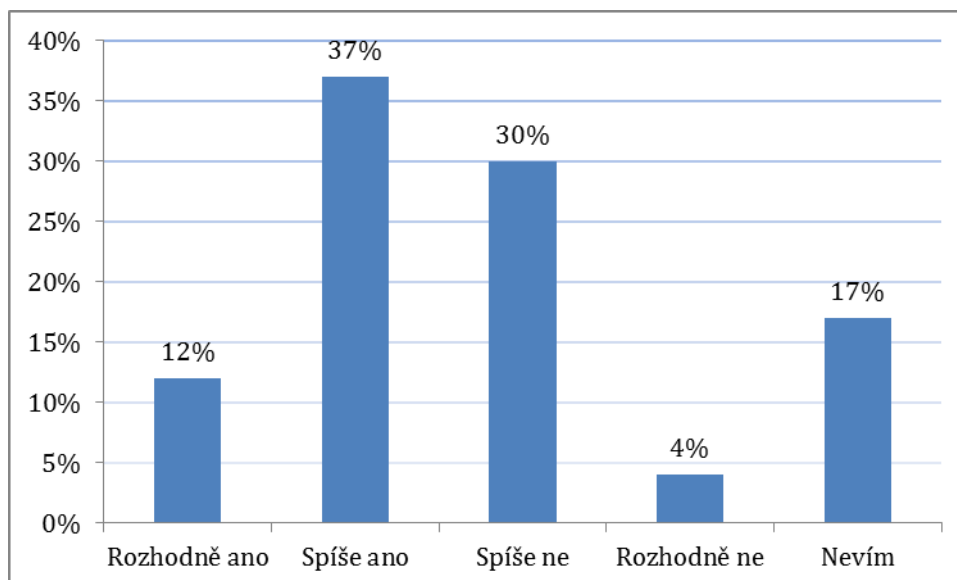
Občané ČR vidí v cizincích potenciální zločince a shledávají důvody, že díky přistěhovalcům se může zvyšovat celkový objem kriminality v naší zemi.

Tabulka č. 10: Souhlas s tvrzením, že se cizinci podílejí na nárůstu kriminality v ČR

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	15	13
Spíše ano	42	37
Spíše ne	34	30
Rozhodně ne	4	4
Nevím	19	17

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 10: Souhlas s tvrzením, že se cizinci podílejí na nárůstu kriminality v ČR.

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 11: Souhlasíte s tvrzením, že se cizinci přispívají k řešení problému stárnoucí populace ČR?

Jedenáctá položka se tázala, jestli se mohou cizinci podílet na řešení problému stárnoucí české populace. Podíváme-li se na grafické znázornění, zaujme nás, že oproti jiným položkám je zde patrná vyrovnanost mezi všemi alternativami odpovědí. I přesto můžeme říci, že s tímto názorem souhlasí větší podíl respondentů.

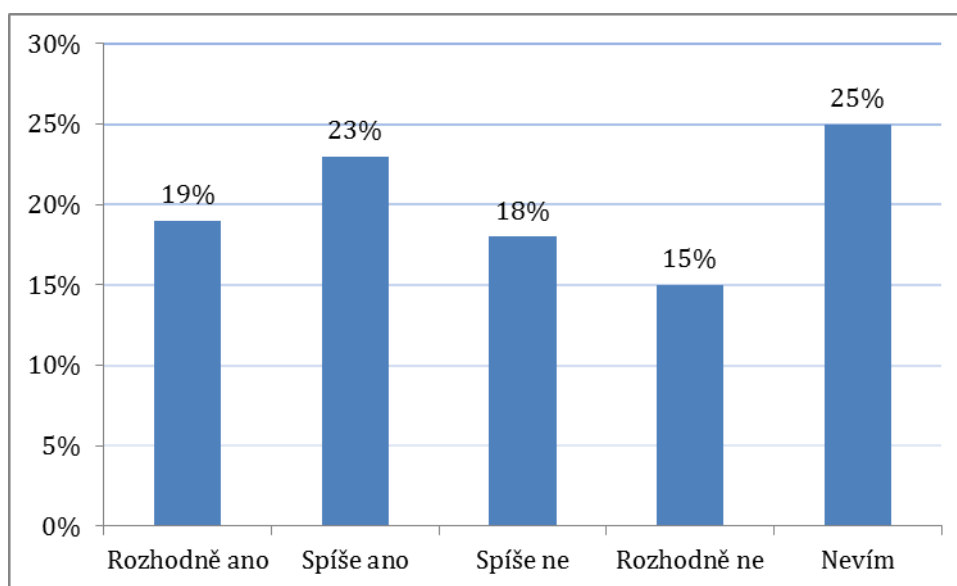
Češi nezastávají jednotné mínění, pokud se mají vyjádřit k výroku, zda přistěhovalci ovlivňují stárnutí populace. Čtvrtina respondentů nevěděla, jaké stanovisko by měli zaujmout.

Tabulka č. 11: Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k řešení problému stárnoucí populace ČR

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	22	19
Spíše ano	26	23
Spíše ne	20	18
Rozhodně ne	18	15
Nevím	28	25

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 11: Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k řešení problému stárnoucí populace ČR

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 12: Souhlasíte s tvrzením, že se cizinci přispívají k rozvoji hospodářství ČR?

Tato otázka hledala u respondentů odpověď, jestli mohou cizinci pomáhat vývoji české ekonomiky. Více než polovina, tj. 58 % s daným tvrzením souhlasí, avšak 28 % respondentů si nemyslí, že by cizinci rozvíjeli hospodářství ČR. Zbylých 14 % dotázaných neumělo odpovědět.

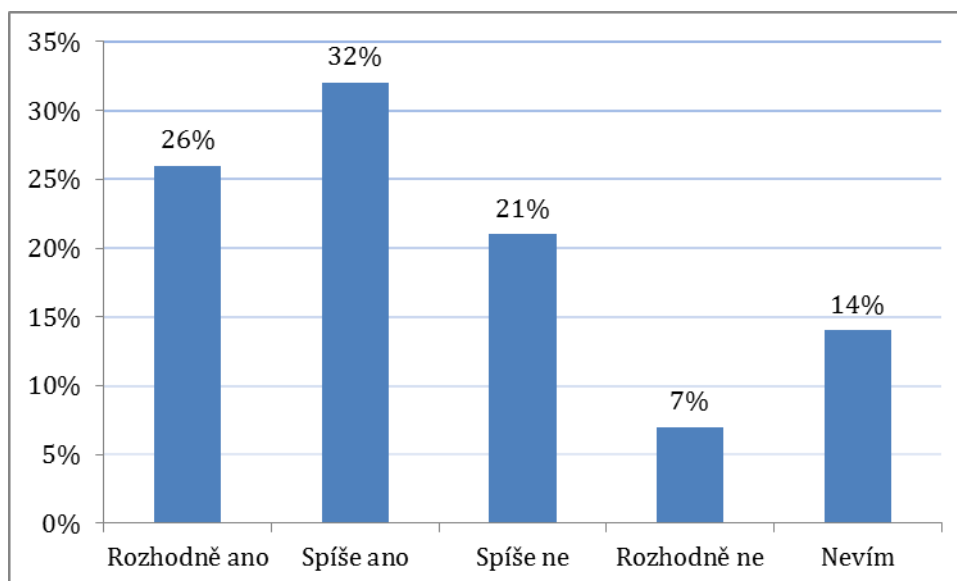
V návaznosti na předchozí položky je logické, že pokud podle občanů ČR cizinci pracují na neatraktivních pracovních pozicích, přispívají tak k ekonomickému rozvoji ČR.

Tabulka č. 12: Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k rozvoji hospodářství ČR

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	30	26
Spíše ano	36	32
Spíše ne	24	21
Rozhodně ne	8	7
Nevím	16	14

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 12: Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k rozvoji hospodářství ČR

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 13: Souhlasíte s tvrzením, že se cizinci ohrožují způsob života české společnosti?

Otázka zjišťovala, kolik respondentů se domnívá, že cizinci představují hrozbu pro životní styl české společnosti. Necelých 60 % dotázaných odpovědělo záporně, ale 27 % respondentů projevuje obavy z přítomnosti cizinců na území ČR. Dalších 16 % dotázaných zvolilo odpověď nevím.

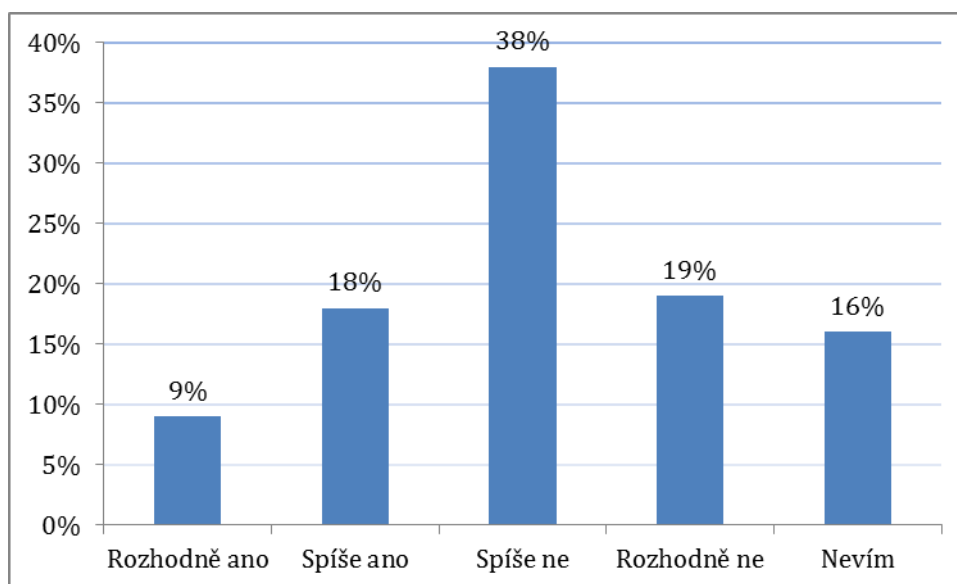
Cizinci nepřestávají nebezpečný faktor pro život české společnosti, jak vyplývá z reakcí na tento výrok.

Tabulka č. 13: Souhlas s tvrzením, že cizinci ohrožují způsob života české společnosti.

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	10	9
Spíše ano	20	18
Spíše ne	44	38
Rozhodně ne	22	19
Nevím	18	16

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 13: Souhlas s tvrzením, že cizinci ohrožují způsob života české společnosti.

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 14: Souhlasíte s tvrzením, že cizinci a jejich kultura obohacují českou společnost?

Respondenti u této položky hodnotili přínos cizinců a jejich kultury pro ČR. Asi 59 % dotázaných spatřuje výhody v přítomnosti cizinců na území ČR. Přibližně třetina se kloní k zápornému stanovisku a zbylých 7 % respondentů nevědělo.

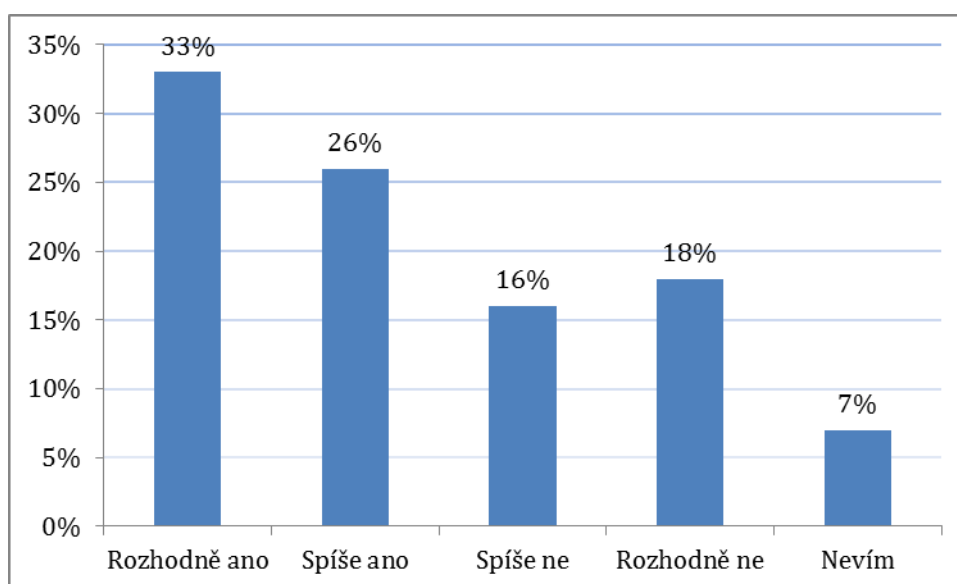
Pokud opět navážeme na předchozí položku. Češi se neobávají možných následků velkého počtu cizinců, naopak si myslí, že jejich kultura zpestřuje život české společnosti.

Tabulka č. 14: Souhlas s tvrzením, že cizinci a jejich kultura obohacují českou společnost

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	38	33
Spíše ano	30	26
Spíše ne	18	16
Rozhodně ne	20	18
Nevím	8	7

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 14: Souhlas s tvrzením, že cizinci a jejich kultura obohacují českou společnost

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 15: Mají se cizinci v ČR přizpůsobit našim zvyklostem a pravidlům?

Otázka respondenty vybízela k zamyšlení, zda se cizinci mají přizpůsobovat českým zvyklostem a pravidlům. Tři čtvrtiny, tedy většina dotázaných po cizincích vyžaduje, aby se adaptovali na české prostředí. Pouze 18 % respondentů odpovědělo negativně a 16 % nevědělo.

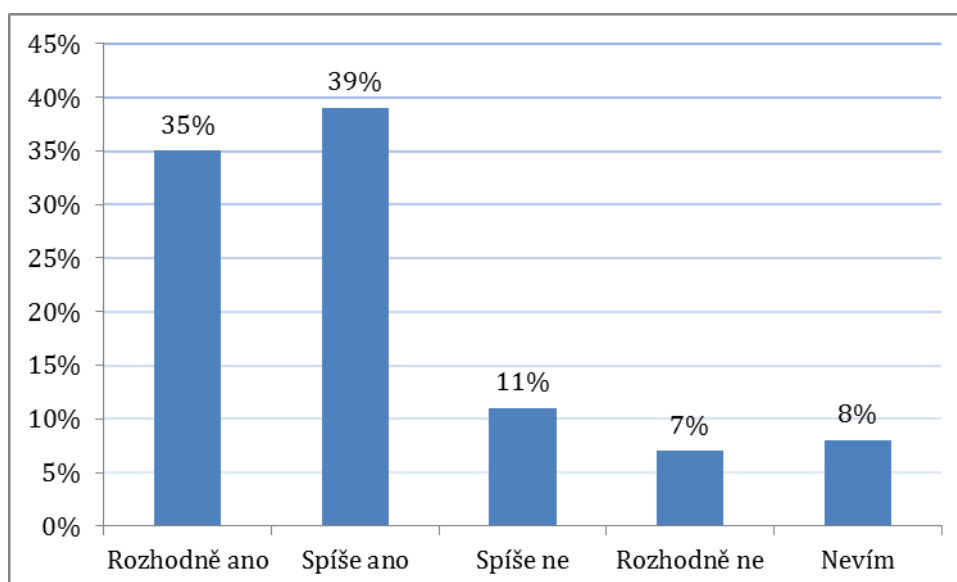
Obyvatelé ČR považují za důležité, aby se přistěhovalci adaptovali na české prostředí a zažité normy. Chtějí po imigrantech jejich plné přizpůsobení.

Tabulka č. 15: Souhlas s tvrzením, že se cizinci v ČR mají přizpůsobit našim zvyklostem a pravidlům.

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	40	35
Spíše ano	44	39
Spíše ne	13	11
Rozhodně ne	8	7
Nevím	9	8

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 15: Souhlas s tvrzením, že se cizinci v ČR mají přizpůsobit našim zvyklostem a pravidlům.

Zdroj: vlastní výzkum

Položka č. 16: Měla by ČR podporovat začlenění legálně usazených cizinců do české společnosti?

Respondenti měli určit, zda si přejí podporu integrace cizinců do české společnosti ze strany státu. Naprostá většina dotázaných, přibližně 83 %, se s tímto názorem ztotožňuje. Opačné stanovisko zastává 15 % respondentů a pouhá 2 % nevěděla, jak odpovědět.

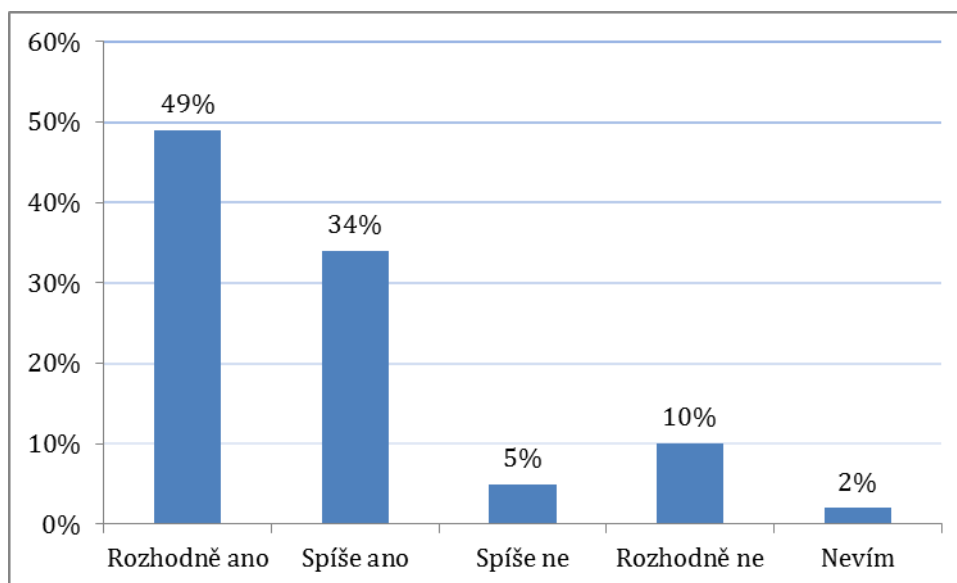
Češi si přejí, aby stát posiloval svou roli při integraci přistěhovalců do struktur většinové společnosti.

Tabulka č. 16: Podpora začlenění legálně usazených cizinců do české společnosti ze strany státu

Odpovědi	Počet odpovědí	%
Rozhodně ano	56	49
Spíše ano	39	34
Spíše ne	6	5
Rozhodně ne	11	10
Nevím	2	2

Zdroj: vlastní výzkum

Graf č. 16: Podpora začlenění legálně usazených cizinců do české společnosti ze strany státu

Zdroj: vlastní výzkum

5.5 Interpretace a shrnutí výsledků výzkumu

Po prezentaci výsledků, které jsme získali dotazníkovým šetřením o názorech na migraci a postojích veřejnosti o cizincích, přistoupíme k jejich interpretaci a shrnutí.

První okruh otázek (č. 3 a 4) se týkal vědomostí o cizincích a postojů veřejnosti k mezinárodní migraci. Otázkou číslo 3 jsme zjišťovali míru informovanosti o počtu cizinců na území ČR. Většina občanů položku zodpověděla správně. Informace o množství přistěhovalců v ČR jsou tedy mezi veřejností rozšířené. Veřejnost myslí, že imigranti i v nejbližší době budou směřovat do ČR a současně neočekává omezování migrace ze strany orgánů veřejné správy.

Druhá kategorie položek (č. 5 a 6) se zabývala mírou tolerance a otevřeností českých občanů vůči cizincům. Veřejnost se poměrně často dostává do kontaktu s cizími státními příslušníky, mnozí je mají mezi svým nejbližšími nebo se s nimi přátelí. Jen výjimečně se občané vůbec neseťkávají s cizinci. Na základě těchto osobních vazeb si občané považují postavení cizinců ve společnosti za bezproblémové, bez závažných forem diskriminace.

Největší okruh otázek (č. 7 až 14) se zajímal, jak veřejnost hodnotí přínosy nebo náklady migrace v ČR. Některé otázky byly negativního charakteru a prezentovaly obvyklé stereotypy o cizincích, další položky svým pozitivním laděním nutily občany přemýšlet o přínosech imigrace. Většina občanů si nemyslí, že cizinci berou českým lidem práci. Poměry názorů na šíření nebezpečných chorob jsou již vyrovnanější, ale většina se neobává nákazy při kontaktu s cizím státním příslušníkem. Občané nepocítují ohrožení jejich životního způsobu, nicméně růst kriminality přičítají také cizincům. Jsou přesvědčeni o názoru vyjadřujícím směřování zahraničních pracovních sil do sektorů ekonomiky, o které Češi nejvíce zájem z důvodu nízkých mezd. Veřejnost považuje cizince za jeden z důvodů růstu hospodářství a dále si všímá jejich pozitivního vlivu na českou kulturu. Jedinou položkou z celého dotazníkového šetření, kde občané neměli vyhraněný názor a navíc nejčastěji volili možnost odpovědi nevím, byla oblast řešení problému stárnutí české populace příchodem lidí ze zahraničí.

Poslední dvě otázky (č. 15 a 16) zkoumali integraci cizinců do většinové společnosti. Veřejnost považuje za žádoucí, aby se přistěhovalci plně začlenili, a současně očekává, že stát jim vytvoří vhodné podmínky pro snadnou integraci.

Shrneme-li získané údaje, můžeme o občanech Olomouckého kraje prohlásit následující skutečnosti:

- nemají typicky negativní stereotypní představy o cizincích, např. že šíří nemoci a berou lidem práci,
- pozitivně hodnotí přítomnost cizinců v ČR, jak z pohledu ekonomického, tak i kulturního,
- požadují od cizinců, aby se integrovali do majority, a také předpokládají aktivní úlohu státu v tomto procesu.

Závěr

Na závěr si položíme otázku: Jak se bude vyvíjet směřování české imigrační politiky? Nelze doporučovat nastavování příliš restriktivních pravidel pro přistěhovalce, poněvadž se imigrace nesníží, pouze se změní její forma z legální na nelegální. Podmínky pro imigraci by se proto měly stanovovat ve spolupráci se zeměmi původu. S ohledem na současné demografické trendy můžeme očekávat, že v ČR budou potřeba zahraniční pracovní síly. Zájem je zejména o vysoce kvalifikované pracovníky, a proto se bude usnadňovat jejich příchod do ČR a integrace do společnosti (např. pomocí modrých karet EU). Naopak u cizinců s nízkou kvalifikací by ČR měla usilovat o dočasný charakter jejich migrací.

V současné době se připravuje návrh nového zákona o pobytu cizinců, který má nahradit dosavadní právní úpravu a zpřehlednit cizineckou problematiku v ČR. Vláda jej bude projednávat v prosinci tohoto roku.

Diplomovou práci *Imigrační politika České republiky* si nyní ve stručnosti shrneme. V teoretické části představila fenomén migrace v ČR. Věnovala se migrační politice v Československu a podrobněji se zaměřila na vývoj přistěhovalecké politiky ČR v letech 1990 až 2011. Také se zabývala hlavními aktéry politiky imigrace – ústředními a jinými orgány státní správy. V kapitole o integraci práce popsala, jak probíhá začleňování cizinců do většinové společnosti. Praktická část byla zaměřená na kvantitativní výzkum. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda mají Češi stereotypní postoje k cizincům na území ČR. Z výsledků výzkumu je patrné, že občané nemají negativní představy o imigrantech.

Diplomová práce si kladla za cíl popsat vývoj imigrační politiky a analyzovat důležité právní předpisy vztahující se k přistěhovalectví, který se podařilo naplnit zejména v druhé kapitole.

Přínos diplomové práce spatřuje její autor v přehledu hlavních dokumentů, které ovlivňují cizince přicházející na území ČR od jejich prvního vstupu až do vrcholné fáze jejich integrace do české společnosti, když získají české státní občanství.

Seznam literatury a zdrojů

Monografie

BARŠOVÁ, Andrea a Pavel BARŠA. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN: 80-210-3875-6.

ČERMÁK, Josef a kol. *Nové universum A – Ž: všeobecná encyklopedie*. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2003. ISBN 80-242-1069-X.

DRBOHLAV, Dušan. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In ŠIŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001, s. 17 – 30. ISBN: 80-7178-648-9.

DRBOHLAV, Dušan a kol. *Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.

FÁBEROVÁ, Andrea a Pavla NOVOTNÁ. Novela zákona o pobytu cizinců – změny v roce 2011. In: *Sborník textů ze seminářů ke změnám zákona o pobytu cizinců v ČR*. Praha: Revue, 2011. s 6 – 26. ISBN 978-80-900803-0-0.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KANTAROVÁ, Kateřina. Arabská komunita v Česku. In: ŠRAJEROVÁ, Olga, ed. *Migrace, tolerance, integrace II: sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 20. a 21. září 2005 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2005, s. 302 – 306. ISBN 80-86224-51-1.

KOUDELÁKOVÁ-STAŇKOVÁ, Ludmila. Řecká menšina v České republice. In: ŠRAJEROVÁ, Olga, ed. *Migrace, tolerance, integrace II: sborník z mezinárodní vědecké konference konané ve dnech 20. a 21. září 2005 ve Slezském ústavu Slezského zemského muzea v Opavě*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2005, s. 258 – 264. ISBN 80-86224-51-1.

PETRÁŠ, René. Migrace a právní postavení přistěhovalců v českém právu z historické perspektivy. In: SCHEU, Harald Christian a kol. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium, 2011. ISBN 978-80-87284-07-0.

RÁKOCZYOVÁ, Miroslava a Robert TRBOLA. *Lokální strategie integrace cizinců v ČR I*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-006-6.

VACULÍK, Jaroslav. *Poválečná repatriace československých tzv. přemístěných osob (Displaced Persons)*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 80-210-3314-2.

Internetové zdroje

Analýza právní úpravy nabytí a pozbytí státního občanství [online]. 2005 [cit. 2012-04-03]. Dostupné

z: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2005/analyza.pdf>>.

Cizinci v ČR podle druhu pobytu [online]. 2010 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://cizinci.poradna-prava.cz/folder05/tabulka_pobytu.gif>

ČERMÁK, Zdeněk a Eva JÁNSKÁ. Rozmístění a migrace cizinců jako součást sociálněgeografické diferenciacie Česka. In: *Geografické rozhledy: výuka a popularizace geografie, ekologická výchova* [online]. 2011, roč. 116, č. 4 [cit. 2012-04-03]. ISSN 1210-3004. Dostupné z: <http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/2012/01/g11-4-3cermak_janska.pdf>.

Český statistický úřad. *Cizinci v ČR 2011* [online]. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <[http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/660026E817/\\$File/141411_k1CJ.pdf](http://czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/660026E817/$File/141411_k1CJ.pdf)>.

ČIŽINSKÝ, Pavel. *Kdo má řídit migraci? Stručná analýza kompetencí úřadů* [online]. Multikulturní centrum Praha, © 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2196792>>.

HENIG, David. *Migrace* [online]. 2007 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.antropologie.org/attachments/149_149_David_Henig_Migrace.pdf>.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statut Meziřesortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců* [online]. 2000 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/5521/Statut_MOPNZC.pdf>.

MINISTERSTVO VNITRA. *Migrace* [online]. 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09MTA%3d>>.

MINISTERSTVO VNITRA. *Třetí etapa přesídlování krajanů* [online]. 2010a [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/treti-etapa-presidlovani-krajanu.aspx>>.

MINISTERSTVO VNITRA. *Zelené karty* [online]. 2010b [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zelene-karty.aspx>>.

MINISTERSTVO VNITRA. *Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci* [online]. 2010c [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09MTE%3d>>.

MINISTERSTVO VNITRA. *Integrace* [online]. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>>.

MINISTERSTVO VNITRA. *Integrace azylantů* [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>>.

POLICIE ČR. *Služba cizinecké policie* [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.policie.cz/clanek/o-nas-831034.aspx>>.

SOCHOROVÁ, Petra a Veronika PLEŠKOVÁ. *Antidiskriminační zákon* [online]. Epravo.cz, © 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/antidiskriminacni-zakon-59391.html>>.

Správa uprchlických zařízení MV ČR [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://suz.cz/pages/6.html>>.

VAŠEČKA, Michal. *Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike* [online]. 2009 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://iom.sk/sk/o-nas/novinky/27-postoje-k-cudzincom>>.

VLÁDA ČR. *Pracovní a poradní orgány* [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/default.htm>>.

VLÁDA ČR. *Usnesení vlády České republiky ze dne 13. ledna 2003 č. 55 k účinnosti Koncepce integrace cizinců na území České republiky a další rozvoj této koncepce po vstupu České republiky do Evropské unie* [online]. 2003 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/D376DFB23057E7E6C12571B60070FBF3>.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=48224&l_nr=325~2F1999~20Sb.&l_name=z~C3~A1kon~20o~20azyly&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20azyly&rpp=15>.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=48225&l_nr=326~2F1999~20Sb.&l_name=o~20pobytu~20cizinc~C5~AF~20na~20~C3~BAzem~C3~AD~20~C4~8Cesk~C3~A9~20republiky&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20pobytu&rpp=15>.

Zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=40705&l_nr=40~2F1993~20Sb.&l_name=o~20nab~C3~BDv~C3~A1n~C3~AD~20a~20pozb~C3~BDv~C3~A1n~C3~AD~20st~C3~A1tn~C3~ADho~20ob~C4~8Danstv~C3~AD~20~C>.

4~8Cesk~C3~A9~20republiky&fulltext=&nr=40~2F1993&part=&name=&rpp=15>.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti [online]. 2012 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=58235&l_nr=435~2F2004~20Sb.&l_name=o~20zam~C4~9Bstnanosti&fulltext=&nr=&part=&name=z~C3~A1kon~20o~20zam~C4~9Bstnanosti&rpp=15>.

Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky [online]. 1999 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf>.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2010 [online]. 2011 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2009 [online]. 2010 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>>.

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2003 [online]. 2004 [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-v-ceske-republice-za-roky-2001-2009.aspx>>.

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Respondenti podle pohlaví	s. 54
Tabulka č. 2: Respondenti podle věku	s. 55
Tabulka č. 3: Odhad počtu legálně žijících cizinců v ČR	s. 56
Tabulka č. 4: Očekávání nárůstu počtu cizinců v ČR v nejbližších pěti letech	s. 57
Tabulka č. 5: Osobní kontakt s cizinci	s. 59
Tabulka č. 6: Postavení cizinců	s. 60
Tabulka č. 7: Souhlas s tvrzením, že cizinci berou českým občanům práci	s. 61
Tabulka č. 8: Souhlas s tvrzením, že cizinci vykonávají zaměstnání, o která Češi nemají zájem a jsou špatně finančně ohodnocena	s. 62
Tabulka č. 9: Souhlas s tvrzením, že někteří cizinci mohou rozšiřovat v ČR nebezpečné nemoci	s. 63
Tabulka č. 10: Souhlas s tvrzením, že se cizinci podílejí na nárůstu kriminality v ČR	s. 64
Tabulka č. 11: Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k řešení problému stárnoucí populace ČR	s. 65
Tabulka č. 12: Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k rozvoji hospodářství ČR	s. 66
Tabulka č. 13: Souhlas s tvrzením, že cizinci ohrožují způsob života české společnosti	s. 67
Tabulka č. 14: Souhlas s tvrzením, že cizinci a jejich kultura obohacují českou společnost	s. 68
Tabulka č. 15: Souhlas s tvrzením, že se cizinci v ČR mají přizpůsobit našim zvyklostem a pravidlům	s. 69
Tabulka č. 16: Podpora začlenění legálně usazených cizinců do české společnosti ze strany státu	s. 70

Seznam grafů

Graf č. 1:	Respondenti podle pohlaví	s. 55
Graf č. 2	Respondenti podle věku	s. 56
Graf č. 3:	Odhad počtu legálně žijících cizinců v ČR	s. 57
Graf č. 4:	Očekávání nárůstu počtu cizinců v ČR v nejbližších pěti letech	s. 58
Graf č. 5:	Osobní kontakt s cizinci	s. 59
Graf č. 6:	Postavení cizinců	s. 60
Graf č. 7:	Souhlas s tvrzením, že cizinci berou českým občanům práci	s. 61
Graf č. 8:	Souhlas s tvrzením, že cizinci vykonávají zaměstnání, o která Češi nemají zájem a jsou špatně finančně ohodnocena	s. 62
Graf č. 9:	Souhlas s tvrzením, že někteří cizinci mohou rozšiřovat v ČR nebezpečné nemoci.	s. 63
Graf č. 10:	Souhlas s tvrzením, že se cizinci podílejí na nárůstu kriminality v ČR.	s. 64
Graf č. 11:	Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k řešení problému stárnoucí populace ČR	s. 65
Graf č. 12:	Souhlas s tvrzením, že cizinci přispívají k rozvoji hospodářství ČR	s. 66
Graf č. 13:	Souhlas s tvrzením, že cizinci ohrožují způsob života české společnosti	s. 67
Graf č. 14:	Souhlas s tvrzením, že cizinci a jejich kultura obohacují českou společnost	s. 68
Graf č. 15:	Souhlas s tvrzením, že se cizinci v ČR mají přizpůsobit našim zvyklům a pravidlům	s. 69
Graf č. 16:	Podpora začlenění legálně usazených cizinců do české společnosti ze strany státu	s. 70

Seznam zkratek

ADS	Approved Destination Status
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská Federativní Republika
ČSR	Československá republika
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
EUR	euro
ibid.	ibidem (tamtéž)
kol.	kolektiv
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
např.	například
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
popř.	popřípadě
s.	strana
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení státu československého
Sb.	Sbírka zákonů
SUZ	Správa uprchlických zařízení
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaný
UNRRA	Správa Spojených národů pro pomoc a obnovu
USA	Spojené státy americké

Seznam příloh

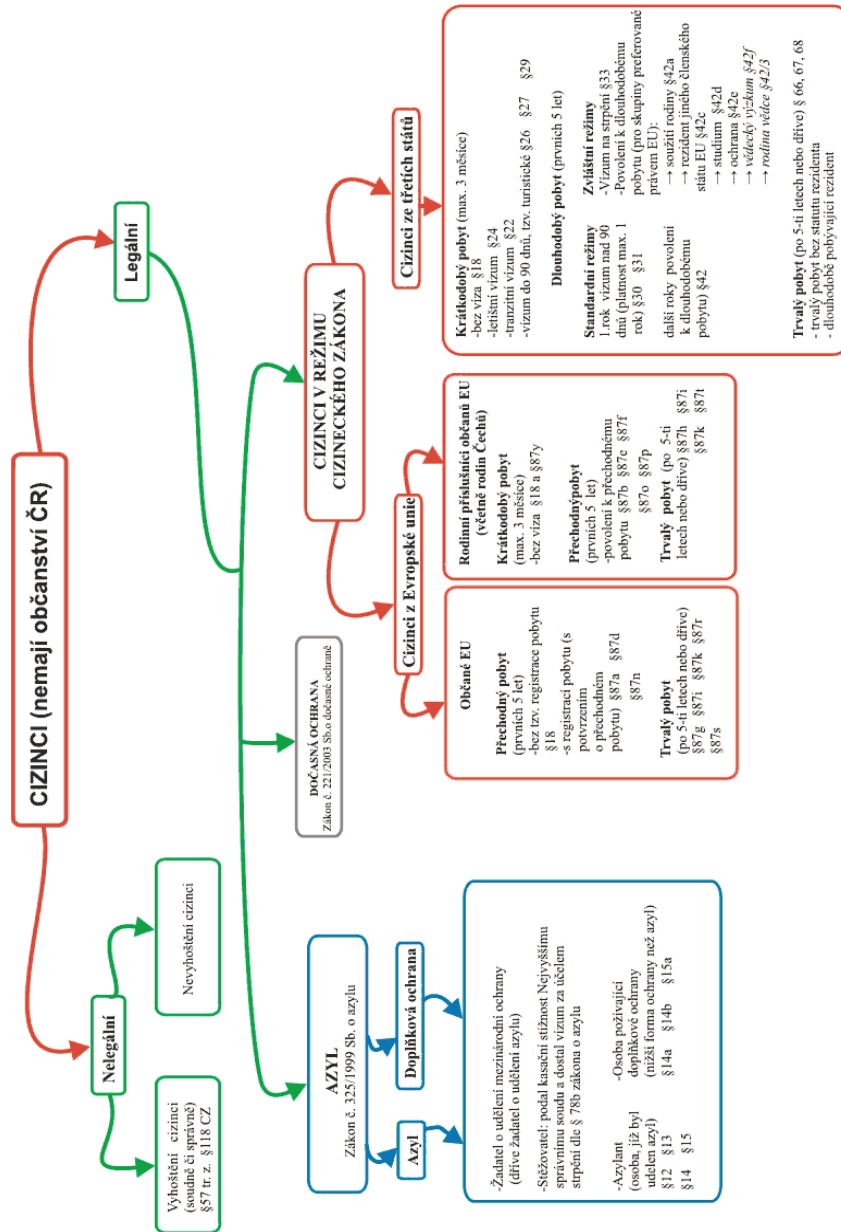

Příloha č. 1: Cizinci v ČR podle druhu pobytu

Příloha č. 2: Dotazník

Přílohy

Příloha č. 1: Cizinci v ČR podle druhu pobytu

Zdroj: <http://cizinci.poradna-prava.cz/folder05/tabulka_pobytu.gif>

DOTAZNÍK

Vážení respondenti,

předkládám Vám dotazník, který zjišťuje postoje veřejnosti k cizincům a názory na problematiku imigrace do České republiky.

Dotazník je anonymní a získané informace použiji pouze při zpracování mé diplomové práce.

Děkuji za Vaši spolupráci.

Bc. Viktor Doseděl

student Univerzity Palackého v Olomouci

---

1) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena

2) Jaký je Váš věk?

..... let

3) Kolik cizinců žije v současnosti legálně na území ČR?

- a) Asi 100 000.
- b) Asi 400 000.
- c) Asi 700 000.
- d) Asi 1 000 000.

4) Myslíte si, že se v nejbližších pěti letech zvýší počet cizinců v ČR?

- a) Ne, protože ČR nebude pro cizince zajímavá.
- b) Ne, protože vláda ČR bude omezovat imigraci.
- c) Počet cizinců se nezvětší – zůstane přibližně stejný jako dnes.
- d) Ano, počet cizinců bude mírně narůstat.
- e) Ano, počet cizinců se znatelně zvýší.
- f) Nevím.

5) Přicházíte Vy osobně do kontaktu s cizinci?

- a) Já sám jsem původem cizinec.
- b) Cizince mám mezi příbuznými.
- c) Cizince mám mezi přáteli.
- d) Cizince mám mezi spolupracovníky.
- e) Cizinci jsou mí sousedé.
- f) S cizinci se setkávám jen náhodně (na ulici, v obchodě, v autobuse).
- g) S cizinci vůbec nepřicházím do osobního kontaktu.

6) Jaké je podle Vašeho názoru postavení cizinců ve společnosti z hlediska jejich diskriminace?

- a) Cizinci jsou u nás diskriminováni.
- b) Cizinci jsou u nás upřednostňováni.
- c) Mezi postavením cizinců a ostatních není rozdíl.
- d) Nevím.

7) Souhlasíte s tvrzením, že cizinci nám berou práci?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

8) Myslíte si, že cizinci vykonávají povolání, o která čeští občané nemají zájem a která jsou špatně finančně ohodnocena?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

9) Souhlasíte s tvrzením, že někteří cizinci mohou rozšiřovat nebezpečné nemoci?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

10) Podílejí se cizinci na nárůstu kriminality v ČR?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

11) Přispívají cizinci k řešení problému stárnoucí populace ČR?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

12) Přispívají cizinci k rozvoji hospodářství ČR?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

13) Ohrožují cizinci způsob života české společnosti?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

14) Myslíte si, že cizinci a jejich kultura obohacují českou společnost?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

15) Mají se cizinci v ČR přizpůsobit našim zvyklostem a pravidlům?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.

16) Měla by ČR podporovat začlenění legálně usazených cizinců do české společnosti, např. jim poskytovat jazykové kurzy?

- a) Rozhodně ano.
- b) Spíše ano.
- c) Spíše ne.
- d) Rozhodně ne.
- e) Nevím.